

Wektory dodatniej dynamiki

Jednym z priorytetowych celów rozwoju białoruskiej gospodarki określonych w Programie Rządu Republiki Białoruś na okres do 2025 roku jest dywersyfikacja towarowa i krajowa eksportu, która powinna zapewnić wzrost białoruskich dostaw w 2025 roku do 50 mld dolarów, a także promocję towarów i usług na nowe rynki. Ten sam program na rzecz wydajnego i przyjaznego dla środowiska rolnictwa stawia za cel podniesienie konkurencyjności produkcji rolnej i zwiększenie potencjału eksportowego, aby w 2025 r. osiągnąć wartość eksportu produktów żywnościowych i surowców rolnych na poziomie 7 mld USD. Realizacja tych zadań jest niemożliwa bez innowacyjnego rozwoju całej białoruskiej gospodarki, opartego na efektywnej współpracy międzynarodowej. W tym zakresie opracowany został projekt Państwowego Programu Innowacyjnego Rozwoju na lata 2021-2025, który zakłada realizację około 80 projektów innowacyjnych mających na celu stworzenie zaawansowanych technologicznie zakładów produkcyjnych. W jaki sposób wszystkie te zadania są już dziś realizowane w praktyce? Zostało to opisane w materiałach do proponowanego opracowania.

Borys Zalessky

Ma prawie pięćdziesięcioletnie doświadczenie zawodowe jako dziennikarz, obecnie jest profesorem nadzwyczajnym w Katedrze Dziennikarstwa Międzynarodowego na Wydziale Dziennikarstwa Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego. Obszary badań: współczesne stosunki międzynarodowe; publicystyka międzynarodowa, ekonomia międzynarodowa.

WYDAWNICTWO
NASZA WIEDZA

Wektory dodatniej dynamiki

*Współpraca międzynarodowa
w obliczu rosnącego protekcjonizmu
protekcjonizm*

Boris Zalesskij

Boris Zalesskij

Wektory dodatniej dynamiki

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Boris Zalesskij

Wektory dodatniej dynamiki

**Współpraca międzynarodowa w obliczu rosnącego
protekcjonizmu protekcjonizm**

FOR AUTHOR USE ONLY

ScieniaScripts

Imprint

Any brand names and product names mentioned in this book are subject to trademark, brand or patent protection and are trademarks or registered trademarks of their respective holders. The use of brand names, product names, common names, trade names, product descriptions etc. even without a particular marking in this work is in no way to be construed to mean that such names may be regarded as unrestricted in respect of trademark and brand protection legislation and could thus be used by anyone.

Cover image: www.ingimage.com

This book is a translation from the original published under ISBN 978-620-3-85403-9.

Publisher:

Scienica Scripts

is a trademark of

Dodo Books Indian Ocean Ltd., member of the OmniScriptum S.R.L Publishing group

str. A.Russo 15, of. 61, Chisinau-2068, Republic of Moldova Europe

Printed at: see last page

ISBN: 978-620-3-76799-5

Copyright © Boris Zalesskij

Copyright © 2021 Dodo Books Indian Ocean Ltd., member of the OmniScriptum S.R.L Publishing group

FOR AUTHOR USE ONLY

Spis treści

Euroazjatycka Unia Gospodarcza: dążenie do stania się znaczącym centrum rozwoju	3
Białoruś-Kazachstan: Priorytet partnerstwa - rolnictwo	6
Białoruś - Uzbekistan: z umów prawnych - do konkretnych projektów	9
Białoruś - Uzbekistan: Celem jest rozszerzenie linii wspólnych programów edukacyjnych.....	12
Białoruś - Tadżykistan: Zgodnie z pozytywną dynamiką współpracy	15
Białoruś-Rosja: orientacja eksportowa	18
Białoruś - obwód irkucki: w centrum uwagi znajduje się przywrócenie wzajemny handel	21
Białoruś - obwód leningradzki: klucz do udanej współpracy - Równowaga wzajemnych interesów	24
Białoruś: w celu zapewnienia trajektoria wzrostu eksportu	27
Białoruś: nowi mieszkańcy, nowe projekty	30
Białoruś: celem jest stworzenie innowacyjne miasta i regiony	33
Białoruś: od zwiększania konkurencyjności - zwiększenie potencjału eksportowego.....	36
Białoruś: projekt przyszłości jest realizowany już dziś	39
Białoruś: z systemu wsparcia naukowego - do stworzenia nowego przemysłu maszynowego	42

Obwód Homelski: chiński wektor partnerstwa	46
Obwód witebski: nacisk na innowacje	49
Wolna Strefa Ekonomiczna "Witebsk": Innowacje, inwestycje, infrastruktura	52
Białoruska Powszechna Giełda Towarowa: szanse dla europejskiego wektora handlu	55
Białoruska Powszechna Giełda Towarowa: wektor partnerstwa - kraje "dalekiego łuku"	59
Białoruska Powszechna Giełda Towarowa: rosyjskie regiony są priorytetem współpracy.....	63
Literatura	67

FOR AUTHOR USE ONLY

Euroazjatycka Unia Gospodarcza: dążenie do stania się znaczącym centrum rozwoju

Należy aktywnie rozwijać stosunki handlowe i gospodarcze Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EAEU) z krajami trzecimi i stowarzyszeniami integracyjnymi, aby przekształcić tę organizację międzynarodową w jedno z najbardziej znaczących centrów rozwoju na świecie. Jednym z wektorów jego rozwiązania jest "identyfikowanie nowych partnerów do umów o wolnym handlu, prowadzenie z nimi wspólnych badań w celu zbadania możliwości zawarcia umów o wolnym handlu oraz negocjowanie z nimi¹ umów". W 2021 r. EAEU aktywnie pracuje nad tym, by z powodzeniem osiągnąć ten cel.

Tak więc jednym z obiecujących partnerów Unii może stać się wkrótce utworzony w październiku 1993 r. Podsystem Integracji Gospodarczej w Ameryce Środkowej. Jej członkami są takie kraje regionu jak Kostaryka, Gwatemala, Honduras, Nikaragua, Panama i Salwador. W lutym 2021 roku Euroazjatycka Komisja Gospodarcza i Sekretariat Integracji Gospodarczej w Ameryce Środkowej (SIECA), będący organem techniczno-administracyjnym Podsystemu, podpisały memorandum o porozumieniu między obiema organizacjami, którego celem jest intensyfikacja współpracy handlowej i gospodarczej między stronami w takich obszarach współdziałania, jak wzajemny handel, regulacje techniczne i standaryzacja, przemysł i agrobiznes, makroekonomia, w celu wymiany doświadczeń, opracowania rekomendacji i wypracowania wspólnego podejścia do rozwoju Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej. EAEU uważa, że "kraje Ameryki Środkowej mają duży potencjał do zacieśniania współpracy. Podpisanie memorandum jest pierwszym krokiem do zintensyfikowania współpracy handlowej i inwestycyjnej, a w dalszej perspektywie do integracji w globalne łańcuchy wartości <...>. Od 2015 roku wzajemne obroty

¹ Strategiczne kierunki rozwoju euroazjatyckiej integracji gospodarczej do 2025 roku. -- M., 2020. - C. 52.

handlowe wzrosły o 22,6%"². Strony utworzą wkrótce wspólną grupę roboczą w celu praktycznego wdrożenia postanowień memorandum.

Kolejnym krajem obu Ameryk, z którym Eurazja znacząco zintensyfikuje współpracę w 2021 roku, jest Kuba, z którą jeszcze w 2018 roku zawarto memorandum o porozumieniu i która otrzymała status państwa obserwatora przy Eurazji w grudniu 2020 roku na posiedzeniu Najwyższej Euroazjatyckiej Rady Gospodarczej. Wiele faktów wskazuje na to, że poziom rozwoju handlu i współpracy gospodarczej między stronami memorandum ma poważny potencjał wzrostu. W szczególności, "na koniec 2019 roku obroty handlowe między EAEU i Kubą wyniosły 214, 7 mln dolarów, w tym eksport - 197,1 mln dolarów i import - 17,6 mln dolarów. W 2018 roku odnotowano rekordowy poziom obrotów handlowych między EAEU i Kubą od 2010 roku - 417,5 mln dolarów"³.

W Azji wśród państw zainteresowanych rozwijaniem pełnowymiarowej współpracy z EAEU jest Iran, z którym w maju 2018 roku podpisano umowę przejściową prowadzącą do utworzenia strefy wolnego handlu, która weszła w życie w październiku 2019 roku. W grudniu 2020 roku szefowie państw członkowskich EAEU podjęli decyzję o rozpoczęciu negocjacji w sprawie umowy o strefie wolnego handlu z Iranem do października 2022 roku. Już w lutym 2021 r. uczestnicy tych negocjacji skupili swoją uwagę na projektach transportowych i logistycznych, które mogłyby "pozytywnie wpłynąć zarówno na wzrost obrotów handlowych między krajami EAEU a Iranem, jak i zwiększyć poziom łączności transportowej całego dużego regionu euroazjatyckiego"⁴.

2 Pivovarov, E. EWG i Sekretariat Integracji Gospodarczej w Ameryce Środkowej podpisały memorandum / E. Pivovarov // [zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eeek-i-sekretariat-po-ekonomicheskoy-integratsii-v-tsentralnoy-amerike-podpisali-memorandum-430366-2021>

3 Pivovarov, E. Kuba mianowana przedstawicielem w Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej / E. Pivovarov // [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/kuba-naznachila-predstavitelja-v-evrazijskoj-ekonomicheskoy-komissii-427078-2021/>

4 Przewodniczący Rady EWG Michaił Myasnikowicz odbył spotkanie z Mohammadem Beherem Galifabem, przewodniczącym Madżlisu Rady Islamskiej Iranu [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/09-02-2021-01.aspx>

W 2021 roku EAEU zamierza nawiązać współpracę między środowiskami biznesowymi i znacząco wzmocnić więzi handlowe i gospodarcze z takim południowoazjatyckim krajem jak Bangladesz. W 2019 r. podpisano memorandum o współpracy z Bangladeszem. Fakt, że gospodarka Bangladeszu "wykazała się znacznym wzrostem w ciągu ostatnich dziesięciu lat, ze średnim wzrostem PKB na poziomie 8% rocznie, a nawet w czasie pandemii wzrost wyniósł 5,6%" wskazuje na wystarczająco duży potencjał dla rozwoju partnerstw⁵. A teraz ważne jest, aby określić, gdzie strony mają wspólne interesy, gdzie można zdywersyfikować obroty handlowe.

Oczekuje się również, że EAEU zintensyfikuje swoje działania na całym obszarze postsowieckim, o czym świadczy podpisanie w lutym 2021 roku planu działania na lata 2021-2022 w celu wdrożenia memorandum o pogłębieniu współpracy między Euroazjatycką Komisją Gospodarczą a Komitetem Wykonawczym Wspólnoty Niepodległych Państw, który przewiduje realizację wspólnych projektów i wspólnych wydarzeń, w tym z udziałem środowisk biznesowych. Memorandum, podpisane w 2018 roku, przewiduje współpracę między Eurazją i WNP "w obszarach regulacji celnych, identyfikowalności i oznaczania towarów za pomocą środków identyfikacyjnych, zamówień państwowych, ochrony konsumentów, gospodarki cyfrowej, polityki i administracji podatkowej, handlu zagranicznego, polityki konkurencji i regulacji antymonopolowych, a także środków kwarantanny sanitarnej, weterynaryjnej i fitosanitarnej"⁶.

5 Możliwości intensyfikacji handlu i współpracy gospodarczej między Bangladeszem a EAEU dyskutowane w EWG [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/29-01-2021-3.aspx>

6 Komitet Wykonawczy EWG i WNP podpisują plan współpracy na lata 2021-2022 [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/05-02-2021-07.aspx>

Białoruś-Kazachstan: Priorytet partnerstwa - rolnictwo

Wyniki 2020 roku pokazują, że w stosunkach między Białorusią i Kazachstanem kluczowymi obszarami współpracy było współdziałanie kompleksów rolno-przemysłowych, realizacja wspólnych projektów w dziedzinie rolnictwa i ich dalszy rozwój w dziedzinie inżynierii rolniczej. Wynika to w dużej mierze z faktu, że nawet w kontekście ograniczeń związanych z rozprzestrzenianiem się zakażeń koronawirusem, kompleks rolno-przemysłowy obu krajów utrzymał tendencje wzrostowe w 2020 roku. Świadczą o tym dane Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej, według których "produkcja produktów rolnych na terytorium państw członkowskich Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EAEU) w 2020 roku wzrosła o 2,3% i wyniosła 114,3 mld dolarów. Największy wzrost produkcji wśród krajów EAEU odnotowano w Kazachstanie (o 5,6%) i na Białorusi (4,9%)⁷.

Pozytywne tendencje we wzroście współdziałania obu państw w kompleksie rolno-przemysłowym odnotowano również na drugim posiedzeniu wspólnej białorusko-kazachskiej grupy roboczej ds. rozwoju obiecujących dziedzin dwustronnej współpracy w rolnictwie, które odbyło się w lutym 2021 roku w Mińsku. Na spotkaniu skupiono się na problematyce handlu artykułami spożywczymi, produkcji roślinnej i zwierzęcej, weterynarii, hodowli i selekcji, biorąc pod uwagę fakt, że "w 2020 roku obrót handlowy produktami rolnymi i żywnością między Białorusią i Kazachstanem wzrósł o 1,2 razy w stosunku do 2019 roku i osiągnął 307,2 mln dolarów. Eksport wyniósł 289,9 mln dolarów (wzrost o ponad 20%)⁸. W związku z tym strony zwróciły uwagę na poważny

⁷ O spotkaniu Ambasadora Białorusi z Ministrem Rolnictwa Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - -- 2021. - URL: <http://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/c66dcb28873a0b75.html>

⁸ _Eksport białoruskich produktów rolnych do Kazachstanu w 2020 roku wzrósł o ponad 20% [Zasób elektroniczny]. - -- 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskoj-selhozproduksii-v-kazahstan-v-2020-godu-vyros-bolee-chem-na-20-430100-2021>

potencjał dalszego stabilnego wzrostu obrotów handlowych i utrwalenia pozytywnych tendencji we wzajemnej wymianie handlowej.

Po stronie białoruskiej perspektywy te upatruje się w dostawach sprzętu do budowy farm mlecznych, wprowadzeniu nowych technologii, rozszerzeniu zamówień na sprzęt rolniczy, przekwalifikowaniu kadr dla kompleksu rolnoprzemysłowego. Strona kazachska jest szczególnie zainteresowana białoruskimi doświadczeniami w rozwoju przemysłu mleczarskiego, cukrowniczego oraz innych dziedzin produkcji rolnej. Istota tego zainteresowania polega na tym, że "koronawirus pokazał, jak duży jest obecnie popyt na wszystkie produkty rolne. Otwierają się nowe nisze"⁹.

W szczególności strony wiążą duże nadzieje na kontynuację w 2021 roku współpracy białoruskiego Gomselmashu z największym kazachstańskim producentem maszyn rolniczych AgromashHolding KZ, który w 2020 roku zwiększył swoją produkcję o 1,7 raza. Wspólny montaż kombajnów zbożowych przez te przedsiębiorstwa na kazachskiej ziemi rozpoczął się już w 2007 roku. "W 2019 roku organizacja wyprodukowała 429 kombajnów i ciągników, a w 2020 roku - 730 sztuk sprzętu¹⁰ESSIL KZS-790, który został już przetestowany w regionie Karagandy i wykazał się dobrymi wynikami. Nowa maszyna ma zwiększoną moc silnika i powierzchnię czyszczenia, a omlot jest połączony: bęben i rotor. W 2021 roku planowane jest rozpoczęcie seryjnej produkcji tego modelu. Ponadto, wzrośnie również produkcja kosiarek samojezdnych, co tłumaczy się rosnącym popytem na nie wśród rolników Kazachstanu. Przypomnijmy, że jeszcze latem 2020 roku z Homla do Kazachstanu wysłano ponad 70 zestawów maszynowych modelu KZS-10 MAX. "Innowacje wprowadzone w tym modelu kombajnu, dotyczące głównie bardziej

9 Kazachstan jest zainteresowany białoruskim doświadczeniem w rozwoju przemysłu mleczarskiego i cukrowniczego [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kazahstan-zainteresovan-v-belorusskom-opyte-razvitiya-molochnoj-i-saharnoj-otraslej-430102-2021>

10_ "Gomselmash i AgromashHolding KZ rozszerzą asortyment maszyn rolniczych w 2021 roku" [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-i-agromashholding-kz-rasshirjat-linejku-agrotehniki-v-2021-godu-424825-2021/>

komfortowej pracy operatorów maszyny, spodobały się rolnikom z Kazachstanu. To skłoniło ich do zamówienia kolejnych 30 takich kombajnów"¹¹. A w drugiej połowie grudnia 2020 roku ta dodatkowa partia 30 zestawów maszyn została wysłana do kazachskich partnerów.

Spośród wydarzeń, które powinny pozytywnie wpłynąć na rozwój współpracy Białorusi i Kazachstanu w dziedzinie rolnictwa w 2021 roku, wymienimy jeszcze kilka. Po pierwsze, ciekawy rezultat może przynieść idea omawiana na posiedzeniu Białorusko-Kazachstańskiej Rady Biznesu w listopadzie 2020 roku, w którym uczestniczyli przedstawiciele ponad 160 przedsiębiorstw obu krajów. Biorąc pod uwagę fakt, że jednym z najważniejszych zagadnień w rozwoju stosunków między dwoma byłymi republikami radzieckimi są wystawy, "Białoruś i Kazachstan rozważają możliwość zorganizowania wystawy rolniczej "Belagro" w Kazachstanie"¹². Może to być kolejny konkretny krok w kierunku zacieśnienia współpracy dwustronnej i zwiększenia wzajemnych obrotów handlowych. Po drugie, jeszcze w listopadzie 2020 roku Białoruska Powszechna Giełda Towarowa (BUCE) zaproponowała kazachstańskim firmom kupno białoruskiego mięsa i nabiału oraz cukru na giełdzie. Jednocześnie BUTB mógłby udzielać pomocy kazachskim firmom w sprzedaży ich produktów na rynku białoruskim. Realizując tę propozycję, w styczniu 2021 roku FTUB zgodził się na zintensyfikowanie współpracy w zakresie handlu elektronicznego z Uniwersalną Giełdą Towarową w Astanie, co "pozwoli na stworzenie jednolitej bazy danych z ofertami handlowymi białoruskich i kazachskich przedsiębiorstw i ułatwi wzrost wzajemnej wymiany handlowej"¹³.

11-"Gomselmash" dodatkowo wysłał do Kazachstanu 30 zestawów maszynowych KZS-10 MAX [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-dopolnitelno-otgruzil-v-kazakhstan-30-mashinokomplektov-kzs-10-max-421382-2020/>

12_Utyupin: rozważana jest możliwość zorganizowania wystawy "Belagro" w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/utyupin-rassmatrivaetsja-vozmozhnost-provedenija-vystavki-belagro-v-kazahstane-417045-2020/>

13_BUTB i kazachska Astana Exchange zamierzają rozwijać współpracę w dziedzinie handlu elektronicznego [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-i->

Białoruś - Uzbekistan: z umów prawnych - do konkretnych projektów

Na początku marca 2021 roku w Taszkencie odbyło się ósme posiedzenie wspólnej komisji międzyrządowej ds. współpracy dwustronnej Białorusi i Uzbekistanu. Spotkanie koncentrowało się na rozwoju więzi handlowych, gospodarczych, inwestycyjnych i kooperacyjnych, wzmocnieniu relacji w sferze naukowej, edukacyjnej, społecznej i humanitarnej, współpracy międzyregionalnej, technologiach informacyjnych i turystyce. Stosunki dyplomatyczne między tymi dwoma byłymi republikami radzieckimi zostały nawiązane w styczniu 1993 roku. W 2020 roku białorusko-uzbeckie obroty handlowe wzrosły o kolejne 17 procent i przekroczyły 280 milionów dolarów, z udziałem dostaw z Białorusi - ponad 237 milionów dolarów. "Głównymi pozycjami białoruskiego eksportu w ubiegłym [2020] roku były samochody ciężarowe, ciągniki i ciągniki siodłowe, mięso i produkty mięsne, cukier i produkty mleczne, leki, szczepionki i surowice krwi"¹⁴. Odnotowując te pozytywne tendencje, strony podczas posiedzenia komisji międzyrządowej skupiły jednak swoją uwagę na tych kwestiach, których rozwiązanie pomogłoby przenieść stosunki dwustronne na nowy jakościowo poziom. Jednym z pilnych priorytetów jest rozszerzenie do marca 2021 roku ram prawnych białorusko-uzbeckiego współdziałania, które liczy ponad 70 umów. Ósme spotkanie Komisji Międzyrządowej przyczyniło się do jej dalszego rozwoju.

W szczególności w Taszkencie Narodowe Instytuty Metrologii Białorusi i Uzbekistanu podpisały umowę o współpracy, która określa główne obszary współpracy na najbliższe pięć lat. Dokument ten dotyczy ścisłego partnerstwa

kazahstanskaja-birzha-astana-namereny-razvivat-sotrudnichestvo-v-sfere-elektronnoj-torgovli-425206-2021

¹⁴ Białoruś dąży do dalszego rozwoju stosunków dwustronnych z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9736>

stron w opracowywaniu i wdrażaniu programów tworzenia standardów krajowych i roboczych. "Innym kierunkiem jest udział w opracowywaniu międzypaństwowych dokumentów dotyczących jednolitości miar, mających na celu rozwiązywanie problemów harmonizacji przepisów krajowych i wypracowanie jednolitych zasad w tym zakresie"¹⁵. Ponadto, Państwowy Komitet Normalizacyjny Białorusi i Agencja Uzstandart przyjęły program współpracy na lata 2021-2023, który przewiduje porównanie norm państwowych, wzorcowanie wzorców pomiarowych i instrumentów roboczych, a także udział laboratoriów w programach badania biegłości. Wszystko to, wraz z planowanym utworzeniem stałej grupy, powinno pomóc w rozwiązaniu kwestii związanych z technicznymi barierami w handlu między tymi dwoma krajami. Innym ważnym perspektywicznym aspektem współpracy Białorusi i Uzbekistanu w tej dziedzinie jest to, że w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej w wysokim stopniu gotowości znajduje się projekt umowy o trybie i warunkach usuwania barier technicznych we wzajemnym handlu z państwami trzecimi. W związku z tym białoruski Gosstandart "pracuje nad możliwością i aktywnie proponuje, aby pierwszy projekt pilotażowy dotyczący tej umowy po jej wejściu w życie był realizowany z Uzbekistanem"¹⁶.

Dziesięć kolejnych dokumentów o współpracy zostało podpisanych na początku marca 2021 roku przez uczelnie wyższe obu krajów. Dołączyły one do i tak już bardzo rozbudowanej bazy prawnej współdziałania instytucji edukacyjnych i organizacji naukowych, która liczyła już około dwustu bezpośrednich umów. Dzięki nim dziś z powodzeniem funkcjonują wspólne wydziały i programy edukacyjne, w tym studia dualne. W Taszkencie otwarto wspólny białorusko-uzbeckistański międzybranżowy instytut kwalifikacji technicznych. Obecnie trwają prace nad utworzeniem uzbecko-białoruskiego

15_Instituty Metrologii Białorusi i Uzbekistanu podpisały porozumienie o współpracy [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/instituty-metrologii-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-431178-2021/>

16_Gosstandart Białorusi i Agencja Uzstandart podpisały program współpracy na lata 2021-2023 [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gosstandart-belarusi-i-agentstvo-uzstandart-podpisali-programmu-sotrudnichestva-na-2021-2023-gody-431298-2021/>

uniwersytetu materiałoznawstwa. Wymowne są następujące liczby: "W roku akademickim 2020-2021 instytucje edukacyjne Białorusi przyjmą około 2 tysięcy uzbeckich studentów. Eksport usług edukacyjnych do Uzbekistanu w ubiegłym roku [2020] wyniósł 1,7 mln USD i wzrósł o prawie 14% w stosunku do roku poprzedniego¹⁷. Należy przypuszczać, że powstanie kolejnych dziesięciu dokumentów o współpracy między uczelniami obu krajów przyczyni się tylko do dalszego rozszerzenia białorusko-uzbeckiej współpracy w sferze edukacyjnej.

Ważnym wynikiem pracy komisji międzyrządowej było również pierwsze posiedzenie Białorusko-Uzbeckiej Rady Biznesu, na którym zebrało się ponad 170 przedstawicieli środowisk biznesowych obu krajów, którzy mogli omówić "konkretne projekty współpracy w zakresie rolnictwa, budowy maszyn, logistyki, przemysłu spożywczego, produkcji chemicznej i farmaceutycznej, nauki i edukacji oraz technologii informacyjnych¹⁸". O potencjale realizacyjnym tych projektów dość wymownie świadczy przykład Mińskiej Fabryki Samochodów Osobowych, której przedstawiciele przywieźli do stolicy Uzbekistanu kontrakty o wartości ponad czterech milionów dolarów. Wynika to w dużej mierze z faktu, że "sieć dystrybucji towarowej MMZ w Taszkencie reprezentowana jest przez BURAN-SAVDO, SIGMA, INDUSTRIAL MARKETING, FUTURE GENERATION MARKETING. W latach 2019-2020 MMZ sprzedał ponad 1 tys. silników na uzbecki rynek pierwotny i wtórny"¹⁹. Istnieją więc poważne perspektywy dla rozwoju stosunków gospodarczych między tymi dwoma krajami.

17 Uniwersytety Białorusi i Uzbekistanu podpisały 10 dokumentów o współpracy [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/vuzy-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-10-dokumentov-o-sotrudnichestve-431140-2021>

18 Ponad 170 przedstawicieli przedsiębiorstw z Białorusi i Uzbekistanu wzięło udział w spotkaniu rady biznesowej [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-170-predstavitelej-biznesa-belarusi-i-uzbekistana-prinjali-uchastie-v-zasedanii-delovogo-soveta-431374-2021>

19 MMZ planuje podpisać kontrakty na ponad 4 mln dolarów podczas komisji międzyrządowej w Uzbekistanie [Electronic resource]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mMZ-vo-vremja-mezhpravkomissii-v-uzbekistane-planiruet-podpisat-kontrakty-bolee-chem-na-4-mln-431277-2021/>

Białoruś - Uzbekistan:

Celem jest rozszerzenie linii wspólnych programów edukacyjnych

W marcu 2021 roku w Taszkencie odbyło się ósme posiedzenie wspólnej międzyrządowej białorusko-uzbeckiej komisji ds. współpracy dwustronnej, na którym dużo uwagi poświęcono obiecującemu rozwojowi współdziałania instytucji szkolnictwa wyższego obu krajów, które podpisały jednocześnie dziesięć dokumentów o współpracy. Umowy te "uzupełniły i tak już bardzo obszerną bazę prawną współdziałania instytucji edukacyjnych i organizacji naukowych, która liczyła już około dwustu bezpośrednich umów" ²⁰[1, s. 12]. Szereg krajowych uniwersytetów wykazało znaczne zainteresowanie rozwojem współpracy ze swoimi uzbeckimi partnerami. Należą do nich Białoruski Państwowy Uniwersytet Informatyki i Radioelektroniki, Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny, Białoruski Państwowy Uniwersytet Technologiczny, Witebski Uniwersytet Państwowy im. P.M. Maszerowa, Grodzieński Uniwersytet Państwowy im. Janki Kupały oraz Homelski Uniwersytet Państwowy im. Białoruski Uniwersytet Państwowy (BSU) również realizuje duże plany rozszerzenia swojej obecności na uzbeckim rynku edukacyjnym i planuje poważnie rozszerzyć ofertę wspólnych programów edukacyjnych.

W szczególności duże możliwości w tym zakresie stwarza podpisana w kwietniu 2021 r. umowa o współpracy kulturalnej i naukowej między BSU a Uzbeckim Uniwersytetem Narodowym im. Mirzo Ulugbeka, pierwszą i wiodącą instytucją szkolnictwa wyższego w Azji Środkowej. Założona w 1918 roku, obecnie obejmuje 12 wydziałów: Matematyki, Fizyki, Biologii, Chemii, Ekonomii, Nauk Społecznych, Historii, Geologii i Systemów Geoinformacyjnych, Geografii i Zasobów Naturalnych, Filologii Obcych, Dziennikarstwa i Taekwondo. Do niedawna współpraca obu uczelni polegała na

²⁰ Zalessky, B.L. Od umów prawnych do konkretnych projektów / B.L. Zalessky // Materiały XVIII Międzynarodni vedecko-prakticka konferencja "Dny vedy - 2021". Tom 3: Praha. Wydawnictwo "Edukacja i Nauka". - - C. 12.

wspólnym kształceniu uzbeckich studentów w zakresie biomedycyny i ekologii medycznej w Międzynarodowym Państwowym Instytucie Ekologicznym im. Podpisany w kwietniu dokument obejmuje nie tylko współpracę w zakresie wymiany studentów i nauczycieli, przygotowywania prac dyplomowych, rozpraw doktorskich i publikacji, wspólnych badań i imprez oraz wymiany literatury i czasopism, ale także rozszerza zakres współpracy międzyuczelnianej o nowe obszary, wśród których "strony wskazały na zwiększenie liczby wspólnych programów edukacyjnych w zakresie nauk humanistycznych i ścisłych oraz organizację wspólnych szkół letnich i interakcji" [2]. [2]. 2] Ponadto strona uzbecka była zainteresowana doświadczeniami BSU w organizowaniu systemu ustawicznego kształcenia prawników, który jest realizowany poprzez kolegium i wydział prawa oraz Instytut Przekwalifikowania i Zaawansowanego Szkolenia Sędziów, Prokuratorów, Sądów i Instytucji Wymiaru Sprawiedliwości. Jest ²¹również możliwe, że białoruscy naukowcy z odpowiednim doświadczeniem wezmą udział w opracowaniu satelity dla uzbeckiego uniwersytetu.

Temat rozszerzenia zakresu programów edukacyjnych jest również istotny we współdziałaniu BSU z Taszkenckim Państwowym Uniwersytetem Orientalistycznym, z którym od 2019 roku prowadzone jest wspólne kształcenie uzbeckich studentów na specjalności "Filologia orientalna (chińska)". Do nowych obszarów dyskusji należy wykorzystanie doświadczenia BSU w kształceniu specjalistów dla branży IT, jak również rozwój specjalności interdyscyplinarnych. W szczególności w kwietniu 2021 r. wsparto "inicjatywę wspólnego szkolenia studentów w zakresie lingwistyki obliczeniowej" ²²[3], a także realizację młodzieżowych projektów startupowych.

21_BSU i Narodowy Uniwersytet Uzbekistanu osiągają nowy poziom współpracy [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-i-natsionalnyj-universitet-uzbekistana-vyhodjat-na-novyy-uroven-sotrudnichestva-436206-2021/>

22_BSU planuje rozszerzenie wspólnych programów edukacyjnych z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-planiruuet-rasshirit-s-uzbekistanom-sovmestnye-obrazovatelnye-programmy-435893-2021/>

Szczególnym rezultatem realizacji mapy drogowej, podpisanej w kwietniu 2021 roku przez BSU z Taszkenckim Państwowym Uniwersytetem Języka i Literatury Uzbekiej im. Aliszera Nawoi, będzie otwarcie w grudniu 2021 roku w Mińsku Gabinetu Języka i Literatury Uzbekiej, którego działalność "będzie miała na celu wzmocnienie stosunków edukacyjnych i kulturalnych między dwoma krajami, stworzenie warunków do nauki języka, historii, etnicznych cech Uzbekistanu" ²³[4].

Umowa o współpracy pomiędzy Białoruskim Uniwersytetem Państwowym a Państwowym Uniwersytetem Prawa w Taszkencie obowiązuje od 2020 roku. W tym roku to współdziałanie zostanie rozszerzone poprzez wspólne szkolenie uzbeckich studentów w Kolegium Prawa białoruskiego uniwersytetu z perspektywą późniejszego przyjęcia na Wydział Prawa BSU, a także otwarcie wspólnych programów z Wydziałem Stosunków Międzynarodowych BSU. W tym miejscu warto zaznaczyć, że uzbecki partnerzy byli bardzo "zainteresowani doświadczeniem BSU w zakresie udziału w międzynarodowych rankingach, według których białoruski uniwersytet znajduje się blisko 1% najlepszych uczelni na świecie" ²⁴[5]. W kwietniu 2021 r. strony uzgodniły powołanie grupy roboczej w celu szybkiego opracowania dokumentów dotyczących realizacji proponowanych inicjatyw, a także zorganizowanie we wrześniu wspólnego programu edukacyjnego w celu przeszkolenia personelu prawnego. Wreszcie, we współpracy z Uzbeckim Uniwersytetem Dziennikarstwa i Komunikacji Masowej, omawiają obecnie możliwość odbycia stażu przez uzbeckich nauczycieli na Białoruskim Uniwersytecie Państwowym, ich doskonalenia zawodowego na tym uniwersytecie oraz zapraszania pracowników białoruskiego uniwersytetu do prowadzenia wykładów w Taszkencie.

23 Gabinet języka i kultury uzbeckiej zostanie otwarty na BSU [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/kabinet-uzbekskogo-jazyka-i-kultury-otkrojut-v-bgu-435914-2021/>

24 BSU będzie rozszerzać współpracę z Uzbekistanem w dziedzinie edukacji [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-rasshirit-sotrudnichestvo-s-uzbekistanom-v-oblasti-obrazovaniya-436565-2021/>

Białoruś - Tadżykistan:

Zgodnie z pozytywną dynamiką współpracy

Komisja Międzyrządowa ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej, która powstała w 1999 roku, odgrywa kluczową rolę w rozwoju efektywnego dwustronnego współdziałania Białorusi i Tadżykistanu. Zakres jej zainteresowań "obejmuje takie priorytetowe obszary jak: dostawy produktów inżynierskich na podstawie nowych programów leasingowych; współpraca w sektorze rolniczym i energetycznym; udział we wspólnych projektach gospodarczych; oraz tworzenie sieci wspólnych przedsiębiorstw produkcyjnych w obu krajach"²⁵.

W kwietniu 2021 roku w Duszanbe odbyło się 14 spotkanie Tadżycko-Białoruskiej Komisji Międzyrządowej ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej, na którym poruszono pilne kwestie współpracy w zakresie przemysłu i współpracy produkcyjnej, rolnictwa i transportu, opieki zdrowotnej i edukacji, inwestycji i technologii informacyjnych. W tym samym czasie w stolicy Tadżykistanu zorganizowano wystawę białoruskich producentów Made in Belarus, forum biznesowe Białoruś-Tadżykistan-Afganistan, forum TajBelAgro. Wszystkie te wydarzenia po raz kolejny pokazały, że "mimo zjawisk kryzysowych na świecie białorusko-tadżycka współpraca handlowo-gospodarcza ma pozytywny i dynamiczny charakter". Od 2016 roku wzajemne obroty handlowe wzrosły 5,5-krotnie i w 2020 roku osiągnęły wartość 111,7 mln dolarów²⁶. Jednocześnie w tym samym okresie białoruski eksport na rynek tadżycki wzrósł ponad sześciokrotnie i w ubiegłym roku osiągnął prawie 110 milionów dolarów, a nadwyżka wyniosła 107,5 milionów dolarów dzięki dostawom z Białorusi samochodów, cukru, traktorów i ciągników siodłowych, mąki, produktów mięsnych i ryb, papieru i tektury, drewna i płyt wiórowych.

²⁵ Zaleskii, B. Wektor postsowieckiej integracji. Widok z Białorusi / B. Zaleski. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2019. - - C. 211.

²⁶ Białoruś i Tadżykistan muszą bardziej aktywnie realizować projekty rolnicze - Kroupko [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarusi-i-tadzhikistanu-nuzhno-aktivnee-realizovyvat-proekty-v-selskom-hozjajstve-krupko-435795-2021/>

Wśród najważniejszych wspólnych projektów zrealizowanych w ostatnich latach jest wysłanie do Afganistanu pierwszej partii białoruskich ciągników zmontowanych w JSC "Agrotekhservis" w tadżyckim mieście Gissar, gdzie planuje się nie tylko produkcję nowoczesnego sprzętu dla rolnictwa - sieczkarni, osprzętu, rozszerzenie asortymentu montowanych ciągników, lecz również stworzenie ponad stu wykwalifikowanych miejsc pracy w związku z dalszym rozwojem projektu. W związku z tym, na posiedzeniu komisji międzyrządowej UKH Bobruiskagromasz i Agrotekhservis podpisały porozumienie o rozszerzeniu produkcji montażowej poprzez rozwój naczep ciągnikowych PST-9 w zakładzie w Hissar. "Ponadto spółki podpisały umowę na dostawę pierwszej partii zestawów maszyn, których wysyłka planowana jest na drugi kwartał 2021 roku"²⁷. Przypomnijmy, że dzięki pomocy Białorusi "istnieje również centrum szkoleniowe dla kształcenia specjalistów w zakresie efektywnej obsługi i konserwacji maszyn i urządzeń pracujących na polach Tadżykistanu"²⁸ Realizacja kontraktu na dostawę stu białoruskich trolejbusów z autonomicznym napędem do Duszanbe jest w końcowej fazie.

W 2020 roku bardzo dynamicznie rozwijała się również białorusko-tadżycka współpraca w dziedzinie rolnictwa. Wystarczy powiedzieć, że wielkość wzajemnego handlu produktami rolnymi i spożywczymi pomiędzy dwoma byłymi republikami radzieckimi osiągnęła prawie dziesięć milionów dolarów. Ważnym szczegółem jest to, że "eksport białoruskiej żywności do tego kraju wzrósł o 1,4 raza i wyniósł 9,5 mln dolarów <...>. W styczniu 2021 roku Tadżykistan wyeksportował białoruskie produkty rolne i artykuły spożywcze o wartości 775 tys. dolarów (siedmiokrotny wzrost w porównaniu z analogicznym

27_"Bobruiskagromash" rozszerzy produkcję montażową w Tadżykistanie [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bobrujskagromash-rasshirit-sborochnoe-proizvodstvo-v-tadzhikistane-436621-2021/>

28 Białoruś i Tadżykistan omawiają rozwój współpracy handlowej i gospodarczej oraz współpracy przemysłowej [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-tadzhikistan-obsudili-razvitie-torgovo-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-i-promkoooperatsiju-436006-2021/>

okresem ubiegłego roku)²⁹. I są wszelkie powody, aby wierzyć, że ten pozytywny trend utrzyma się w perspektywie średnioterminowej. Na przykład koncern Bellegprom bada obecnie możliwości dostarczania lnu do tego środkowoazjatyckiego kraju, co jest przedmiotem żywego zainteresowania tadżyckich kręgów biznesowych. W szczególności, komisja międzyrządowa omówiła "kwestię dostaw z Orszańskiego zakładu przetwórstwa lnu i tkanin zawierających len firmy Kamvol na rynek tadżycki"³⁰.

Wystawa białoruskich producentów Made in Belarus, która odbyła się w Duszanbe, miała na celu promocję eksportu z Białorusi do Tadżykistanu i prezentowała produkty 40 krajowych firm z kluczowych branż: Agrofood - rolnictwo i produkty spożywcze; TechMach - budowa maszyn i technologie; Wood - przemysł drzewny i produkty meblarskie; Health - ochrona zdrowia i farmaceutyki; FMCG - dobra konsumpcyjne. Możliwości eksportowe białoruskiego kompleksu rolno-przemysłowego oraz perspektywy współpracy dwustronnej w zakresie upraw i hodowli zwierząt tadżyccy partnerzy mogli dowiedzieć się więcej na forum rolniczym TajBelAgro, gdzie omówiono nie tylko kontraktację wzajemnych dostaw produktów i maszyn rolniczych, lecz również rozwój wariantów współpracy. Wreszcie, podczas forum biznesowego "Tadżykistan-Białoruś-Afganistan", w którym wzięło udział ponad dwieście przedsiębiorstw z trzech krajów, "podpisano osiem dokumentów dotyczących rozwoju partnerstwa w dziedzinie przemysłu, edukacji, żywności i napojów".

³¹Świadczy to o rosnącej dynamice partnerstwa również w tym trójstronnym formacie.

29_Eksport białoruskich produktów rolnych do Tadżykistanu w 2020 roku wzrósł o 1,4 raza [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-beloruskoj-selhozproduksii-v-tadzhikistan-v-2020-godu-vyros-v-14-raza-434869-2021/>

30_ "Bellegprom pracuje nad możliwościami dostaw lnu do Tadżykistanu" [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellegprom-prorabatyvaet-vozmozhnosti-postavok-lna-v-tadzhikistan-435980-2021/>

31 Białoruś, Tadżykistan i Afganistan podpisują na forum biznesowym osiem dokumentów o rozwoju partnerstwa [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-tadzhikistan-i-afganistan-podpisali-na-biznes-forume-8-dokumentov-o-razviti-partnerstva-435998-2021/>

Białoruś-Rosja: orientacja eksportowa

Wyniki pierwszych dwóch miesięcy bieżącego roku pokazują, że więzi handlowe i gospodarcze między Białorusią i Rosją nadal rozwijają się zgodnie z trajektorią stałego wzrostu. W ten sposób "obroty białorusko-rosyjskiego handlu zagranicznego towarami i usługami w okresie styczeń-luty 2021 roku wyniosły 5,3 mld dolarów i wzrosły o 11,9% w porównaniu z tym samym okresem 2020 roku". Eksport towarów i usług do Rosji wyniósł 2,3 mld USD (wzrost o 2%)" ³²[1].

Wśród białoruskich przedsiębiorstw, które czują się pewnie na rynku rosyjskim, jest Miński Zakład Samochodowy (MMZ), który w pierwszym kwartale 2021 roku podwoił dostawy eksportowe do Rosji. Głównymi konsumentami jej produktów w sąsiednim kraju są przedsiębiorstwa w Kursk, Moskwa, Sankt Petersburg, Niżny Nowogród i Jarosław regionach, Republiki Baszkortostanu i Republiki Mordowii. "W ciągu 2021 roku Miński Zakład Samochodowy będzie kontynuował rozwój sieci dystrybucji w Rosji w dwóch obszarach: silników i części zamiennych oraz maszyn specjalnych, aby nie spowolnić wzrostu eksportu. Planowany jest wzrost eksportu o 11%" ³³[2]. Kolejna rezerwa wzrostu dostaw na rynek rosyjski w 2021 roku jest postrzegana w zakładzie w organizacji stałej ekspozycji rozszerzonej gamy modelowej silników i wyposażenia specjalnego na terenach handlowych i wystawowych LLC "Dom handlowy "Mińska fabryka silników" w Noginsku i jej partnerów w każdym okręgu federalnym Rosji. Obecnie współpracujemy z 59 rosyjskimi przedsiębiorstwami, mińscy konstruktorzy silników pracują nad nawiązaniem współpracy z kolejnymi dziesięcioma partnerami.

32 Roman Gołowczenko: Pakiet propozycji pogłębienia integracji Białorusi i Rosji nabiera tempa [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9807>
33 <https://www.belta.by/economics/view/minskij-motornyj-zavod-v-i-kvartale-v-dva-raza-uelichil-postavki-v-rossiju-437469-2021/> Miński Zakład Samochodowy w I kwartale podwoił dostawy do Rosji [źródło elektroniczne]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/minskij-motornyj-zavod-v-i-kvartale-v-dva-raza-uelichil-postavki-v-rossiju-437469-2021/>

Gomselmash Belarus, który posiada w Rosji sieć dystrybucji obejmującą 60 podmiotów, w tym 34 dealerów, dwie spółki joint venture i jeden dom handlowy na Syberii, ogłosił również ambitne plany zwiększenia dostaw swojego sprzętu do Rosji w 2021 r. W ciągu 13 lat istnienia Gomselmash sprzedał na rynku rosyjskim ponad 3200 sztuk samobieżnych kombajnów zbożowych i zielonkowych. W 2020 roku sprzedaż sprzętu Gomselmash w Rosji wzrosła o 163 procent. Tylko z Bryanskselmash sprzedano ponad tysiąc kombajnów do regionów Rosji. Ponadto, "w 2020 roku, firma rozszerzyła granice dostaw i otworzyła nowe centrum dealerskie w Primorsky Krai - AgroSupport LLC". [3]. Wszystko to sprawia, że białoruska spółka w 2021 roku postawiła przed sobą naprawdę ambitne zadanie - potroić wielkość dostaw do Rosji.³⁴

Białoruska Huta Stali (BSW) w bieżącym roku aktywnie współpracuje z rosyjskimi przedsiębiorstwami, a jej partnerzy w Rosji są zarówno dostawcami kluczowych surowców, jak i głównymi odbiorcami wyrobów metalowych. Dość powiedzieć, że "w styczniu-lutym 2021 roku eksport BMZ do Rosji przekroczył 58 tys. ton, czyli o 8% więcej niż w tym samym okresie 2020 roku". W ujęciu monetarnym eksport do Federacji Rosyjskiej przekroczył 43 mln dolarów, czyli o jedną trzecią więcej niż w tym samym okresie ubiegłego roku. [4]. Przyczynił się do ³⁵tego wzrost sprzedaży prętów zbrojeniowych, stali walcowanej konstrukcyjnej, drutu i kordu stalowego.

Innym żywym przykładem takiego planu jest Białoruska Fabryka Samochodów (BiełAZ). Tylko w marcu 2021 r. dostarczyła na rynki zagraniczne ponad 93% całkowitego wolumenu wyprodukowanych maszyn i części zamiennych, przy dynamice eksportu na poziomie 142%. Ważny szczegół: "Udział rynku rosyjskiego, największego spośród tradycyjnych rynków firmy, w dostawach marcowych wyniósł 89,1% (dynamika wzrostu

34 "Gomselmash" planuje potroić dostawy maszyn do regionów Rosji w 2021 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-planiruet-utroito-postavki-tehniki-v-rossijskie-regiony-v-2021-godu-436585-2021/>

35 BMZ zwiększa dostawy na eksport [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bmz-uvelichivaet-eksportnye-postavki-433237-2021/>

308,1%)" ³⁶[5]. W szczególności, zgodnie z długoterminową umową o strategicznym partnerstwie z firmą górniczą Kuzbassrazrezugol, JSC, BELAZ powinien dostarczyć 29 wywrotek kopalnianych do końca kwietnia 2021 roku. Trzy z nich, o pojemności 220 ton, zostały wysłane do jednego z oddziałów produkcyjnych Kuzbassrazrezugol - kopalni węgla Kedrovsky - pod koniec stycznia tego roku. Należy zaznaczyć, że przybycie kolejnych pojazdów znacznie powiększy flotę technologiczną liczącą ponad pół tysiąca pojazdów, w której dominuje białoruski sprzęt w kopalniach węgla kamiennego. "Również w przedsiębiorstwach sztandarowej spółki węglowej obwodu kemerowskiego maszyny BiełAZ obsługują działalność górniczą i transportową, wykorzystywany jest specjalistyczny sprzęt białoruskiego producenta (ciężarówki nawadniające, ciągniki siodłowe, ładowarki, spychacze)" ³⁷[6]. Obecność BELAZ na rynku rosyjskim zabezpiecza również podpisana w kwietniu 2021 roku umowa o współpracy z Uniwersytetem Górniczym w Sankt Petersburgu, której realizacja powinna zapewnić, że "we wrześniu [2021 roku] w jednej z największych rosyjskich uczelni inżynierii górniczej zaczną pracować nowoczesne specjalistyczne sale wykładowe wyposażone w ekskluzywny sprzęt" ³⁸[7]. W tym przypadku mówimy o otwarciu uniwersyteckiego Centrum Innowacji kompetencji BELAZ, które będzie wzorowane na najlepszych rozwiązaniach technologicznych z zakresu budowy maszyn, technologii cyfrowych i informatycznych w przemyśle wydobywczym. Jego główną cechą będzie wykorzystanie technologii wirtualnej rzeczywistości, co podniesie nie tylko poziom kształcenia studentów uczelni, ale również zaawansowanych szkoleń specjalistów i menedżerów firm, które eksploatują maszyny białoruskiego producenta.

36 BELAZ zwiększył produkcję, sprzedaż i wielkość eksportu w pierwszym kwartale [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belaz-v-i-kvartale-udelichil-objemy-proizvodstva-realizatsii-i-eksporta-produktsii-437188-2021/>

37 BELAZ dostarczy 29 wywrotek dla jednej z największych spółek węglowych w Rosji [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belaz-postavit-29-karjernih-samosvalov-dlja-odnoj-iz-krupnejshih-ugolnyh-kompanij-rossii-427978-2021/>

38 BELAZ otworzy Centrum Kompetencyjne na Uniwersytecie Górniczym w Sankt Petersburgu [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belaz-otkroet-tsentr-kompetentsij-v-sankt-peterburgskom-gornom-universitete-437447-2021/>

Białoruś - obwód irkucki: w centrum uwagi znajduje się przywrócenie wzajemny handel

W marcu 2021 roku obwód irkucki i Mińska Fabryka Traktorów uzgodniły, że do tego regionu Rosji zostanie dostarczonych ponad 160 białoruskich traktorów. Powinny one w znacznym stopniu uzupełnić flotę maszyn marki BELARUS, która tutaj wynosi już blisko dziesięć tysięcy maszyn, które są potrzebne w obwodzie angarskim w rolnictwie i gospodarce komunalnej. W ramach dalszego rozszerzenia tej współpracy strona białoruska poinformowała o możliwości "przekazania maszyn leśnych i specjalistycznych do próbnej eksploatacji w organizacjach regionu". Tego typu sprzęt nie był wcześniej dostarczany do tego regionu. Rozważamy możliwość zakupu pojazdów dla ochotników biorących udział w gaszeniu pożarów lasów³⁹. Ponadto kierownictwo obwodu rosyjskiego i białoruskie przedsiębiorstwo już poruszyły kwestię stworzenia specjalistycznego centrum serwisowo-technicznego, które umożliwi szybką i taną naprawę ciągników z Białorusi.

Przypomnijmy, że umowa o współpracy między obwodem irkuckim a Mińskim Zakładem Traktorów została podpisana we wrześniu 2020 roku. W tym czasie rosyjski region zaproponował "stworzenie kilku stacji serwisowych w obwodzie irkuckim, aby można było naprawiać białoruski sprzęt, w tym również remontować"⁴⁰. Zwłaszcza, że region posiada tereny o zaawansowanym rozwoju społeczno-gospodarczym z korzyściami, a także nadwyżką siły roboczej. W marcu 2021 r. przedstawiciele MTZ odwiedzili już miejsce zaproponowane przez stronę irkucką w celu zorganizowania remontu maszyn

39. Obwód Irkucki kupi ponad 160 ciągników BELARUS [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/irkutskaja-oblast-priobretet-bolee-160-traktorov-belarus-433486-2021/>

40. MTZ i obwód irkucki podpisały umowę o współpracy [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-i-irkutskaja-oblast-zakljuchili-soglaszenie-o-sotrudnichestve-408690-2020/>

BELARUS, aby szczegółowo określić wszystkie elementy wspólnego, korzystnego dla obu stron projektu.

Należy zauważyć, że Umowa o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technologicznej, kulturalnej i humanitarnej między Republiką Białorusi a Obwodem Irkuckim została podpisana w grudniu 2016 roku. Przyjęty wówczas plan działań na lata 2017-2019 w celu realizacji tej umowy obejmował nie tylko dostawy białoruskiego sprzętu, ale także współpracę przemysłową, rolnictwo, budownictwo, zasoby wodne. "W sumie lista ta obejmuje kilkanaście obiecujących obszarów przyszłych wspólnych działań"⁴¹. W listopadzie 2018 r. strony uzgodniły już utworzenie i rozwój wspólnych przedsięwzięć w różnych obszarach. "Szczególnie w tych dziedzinach, w które region jest bogaty. Jest to kompleks obróbki drewna, budowa maszyn, budowa samolotów"⁴². We wrześniu 2020 roku strona białoruska również ogłosiła gotowość do udziału w przetargach na dostawę maszyn towarowych, drewnianych, osobowych, komunalnych, drogowych do realizacji dużych projektów infrastrukturalnych w obwodzie irkuckim wraz z innymi producentami. Wśród obiecujących obszarów współpracy wymieniła "współpracę w zakresie przemysłu leśnego, ochrony środowiska i zasobów naturalnych, recyklingu odpadów komunalnych i zaopatrzenia ludności w czystą wodę pitną"⁴³.

Intensyfikacja współpracy pomiędzy Republiką Białoruś i obwodem irkuckim pięć lat temu pozytywnie wpłynęła na handel dwustronny. Dość powiedzieć, że w latach 2016-2019 wielkość obrotów handlowych między stronami wzrosła ponad czterokrotnie i do końca 2019 roku wykazała

41 Zalessky, B.L. Republika Białorusi - obwód irkucki: akcenty wyznaczy mapa drogowa / B.L. Zalessky // Strategie naukowe współczesnych państw: zbiór materiałów międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (Irkuck, 12 grudnia 2016 r.) - Irkuck, "Partnerstwo naukowe "Apex", 2016. - - C. 54.

42 Matwiejew, W. Białoruś i obwód irkucki porozumiały się w sprawie tworzenia i rozwoju wspólnych przedsięwzięć w różnych dziedzinach / W. Matwiejew // [zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-irkutskaja-oblast-dogovorilis-o-sozdanii-i-razviti-sp-v-raznyh-sferah-325641-2018/>

43 Roman Gołowczenko: Białoruś jest gotowa do udziału w przetargach na dostawę sprzętu dla obwodu irkuckiego [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9587>

rekordowy poziom 284 mln dolarów. Podstawę białoruskiego eksportu do Priangarye stanowiły dostawy drutów, fluorków, samochodów ciężarowych, opon, części samochodowych, taboru kolejowego, farb, lakierów, elewatorów, mleka i śmietany. Po raz pierwszy w 2019 roku do obwodu irkuckiego z Białorusi wysłano pojazdy specjalne i sprzęt rentgenowski. A w 2020 roku otwarto tam również dwa nowe sklepy z białoruskimi produktami "Tradycja" i "Smaki". Wynika to w dużej mierze z faktu, że w ostatnich latach na rynku detalicznym regionu reprezentowane są różne towary i produkty białoruskie. Są to "ciężkie samochody ciężarowe, osobowe, ciągnione i dźwigowe oraz części zamienne białoruskich producentów MAZ i MTZ, odzież damska - białoruska dzianina, kosmetyki, artykuły spożywcze - sery, nabiał, mięso, przetwory owocowo-warzywne"⁴⁴.

Ale spadek aktywności gospodarczej spowodowany epidemią zakażenia koronawirusem doprowadził do tego, że w 2020 roku "w okresie styczeń-październik obroty handlowe spadły 2,1 razy"⁴⁵. Dlatego w grudniu 2020 roku na posiedzeniu grupy roboczej ds. współpracy między Białorusią a obwodem irkuckim strony postanowiły skoncentrować swoje wysiłki na przywróceniu wielkości wzajemnej wymiany handlowej w 2021 roku. Za najbardziej obiecujące obszary uznano rozwój współpracy w sektorze przemysłowym i drzewnym, a także rolnictwo i kompleks rolno-przemysłowy. Poza tym w tym regionie Rosji mogą być interesujące "białoruskie urządzenia górnicze, <...> maszyny do kamieniołomów, transport publiczny, samochody elektryczne, różne rodzaje transportu na paliwie gazowo-silnikowym". Jak widzimy, strony są zdolne do skutecznego sprostania temu wyzwaniu. Miejmy nadzieję, że w niedalekiej przyszłości zostaną one w pełni wykorzystane.

44 Priorytetowe obszary współpracy regionalnej jako kluczowy czynnik w budowaniu Unii: projekt informacyjno-integracyjny / współautorstwo i redakcja K. Gusiew, B. Zaleski. Gusiew, B. Zaleskij. - Mińsk: Biznesofset, 2018. - - C. 168.

45 Wielkość obrotów handlowych między Białorusią a obwodem irkuckim w ciągu pięciu lat podwoiła się [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/objem-tovarooborota-mezhdu-belarusiju-i-irkutskoj-oblastiju-za-pjat-let-udvoilsja-420587-2020/>

Białoruś - obwód leningradzki: klucz do udanej współpracy - Równowaga wzajemnych interesów

W marcu 2021 roku odbyło się dziewiąte posiedzenie wspólnej komisji ds. rozwoju współpracy między Obwodem Leningradzkim a Republiką Białorusi, na którym strony podpisały nowe porozumienie o współpracy w sferze handlowo-gospodarczej, naukowo-technicznej i społeczno-kulturalnej. Przypomnijmy, że współdziałanie tego rosyjskiego obwodu ze stroną białoruską rozpoczęło się w 1997 roku, kiedy to zostały podpisane ramowe umowy o współpracy z czterema białoruskimi obwodami - mińskim, homelskim, witebskim i mohylewskim. "Rok później umowy podpisały już rządy Obwodu Leningradzkiego i Republiki Białorusi. Dokumenty te stały się podstawą do nawiązania i rozwoju wzajemnie korzystnych stosunków w kolejnych latach"⁴⁶.

Od dłuższego czasu kluczowym obszarem współpracy między regionem a republiką pod względem intensywności interakcji pozostaje sfera kompleksu rolno-przemysłowego, gdzie tradycyjnie utrzymywane są bliskie więzi przedsiębiorstw rolnych, nawiązana jest współpraca z Narodową Akademią Nauk Białorusi. Ciekawostka: "Okolo 20 procent nasion zbóż jarych w obwodzie leningradzkim wysiewa się odmianami opracowanymi przez białoruskich hodowców roślin <...> Ponadto uprawiane odmiany rok po roku wykazują wysoką wydajność we wszystkich parametrach, co świadczy o wysokim poziomie rozwoju hodowli roślin na Białorusi". W związku z tym popyt na białoruski materiał siewny ze strony agrarystów regionu rosyjskiego stale rośnie.

Według wyników z 2019 roku obwód leningradzki zajmował 11. miejsce wśród regionów Rosji pod względem obrotów handlowych z Białorusią, które

46 Regiony Rosji do Republiki Białorusi: projekt informacyjno-integracyjny. B. Zalesskii, A. Kiselev, E. Korovkin. - Mińsk: Tesium, 2009. - - C. 65.

wynosiły wówczas około 600 mln dolarów. Jednak w 2020 r., z dobrze znanych powodów natury epidemiologicznej, nieco się zmniejszyła: w pierwszej połowie roku wyniosła ok. 280 mln dolarów. Dlatego we wrześniu 2020 roku strony na wysokim szczeblu postanowiły "zaktualizować program współpracy Białorusi i obwodu leningradzkiego oraz wyznaczyć jasne i konkretne cele"⁴⁷. Również w 2020 roku strona rosyjska zwiększyła zakupy białoruskiego sprzętu leśnego i zaczęła kupować ciężkie maszyny drogowe. Ponadto w budżecie województwa na 2021 r. zaplanowano zakup ponad stu sztuk tego sprzętu. "Transport miejski jest również przedmiotem zainteresowania Obwodu Leningradzkiego. Piteravto planuje dokonać dużego zakupu - do 1,5 tys. autobusów łącznie. Pierwsze sto autobusów zostanie zakupionych już w pierwszym kwartale 2021 roku"⁴⁸.

Jeśli chodzi o nową umowę o współpracy podpisaną w marcu 2021 roku, to biorąc pod uwagę perspektywy współpracy, koncentruje ona uwagę stron na tak ważnej obecnie dziedzinie, jaką jest ekologia, w której uwzględniono białoruskie technologie i urządzenia do uzdatniania wody, recyklingu odpadów. Faktem jest, że obwód rosyjski rozważa możliwość partnerstwa ze stroną białoruską w zakresie wyboru technologii budowy zakładów recyklingu odpadów, opierając się na doświadczeniu obwodu brzeskiego w tej kwestii. Dość powiedzieć, że "w ramach projektu federalnego "Czysta woda" w obwodzie leningradzkim zainstalowano już 13 stacji uzdatniania wody produkcji białoruskiej, a w trakcie realizacji jest jeszcze 9 stacji uzdatniania wody i 4 modułowe oczyszczalnie ścieków (oczyszczalnie ścieków)". W latach 2021-2022 planowany jest zakup 108 stacji uzdatniania wody i 31 oczyszczalni ścieków produkcji białoruskiej o wartości odpowiednio 1,65 i 2,40 mld rubli⁴⁹.

47 Roman Gołowczenko: Obwód leningradzki może wejść do pierwszej piątki partnerów handlowych Białorusi wśród regionów Rosji [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9586>

48 Spotkanie z gubernatorem obwodu leningradzkiego Rosji Aleksandrem Drozdhenką [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://president.gov.by/ru/events/vstrecha-s-gubernatorom-leningradskoy-oblasti-rossii-aleksandrom-drozdhenko>

49 Ekologia - w centrum zainteresowania współpracy [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9787>

Ponadto plan współpracy w dziedzinie handlu i gospodarki, nauki i techniki oraz kultury na lata 2021-2023, podpisany na dziewiątym posiedzeniu Komisji Wspólnej, przewiduje "zwiększenie dostaw do obwodu leningradzkiego z Białorusi środków transportu publicznego wykorzystujących różne rodzaje paliwa, sprzętu budowlanego, komunalnego i rolniczego, a także dostaw na Białoruś rasowego inwentarza żywego, nawozów sztucznych, produktów inżynierii i przetwórstwa drewna"⁵⁰.

Dobrym uzupełnieniem planowanego na najbliższe trzy lata rozszerzenia współpracy między regionem a republiką może być intensyfikacja interakcji między stronami na poziomie gminnym. Według danych Komitetu ds. Stosunków Zewnętrznych Obwodu Leningradzkiego, do tej pory nawiązano już stosunki partnerskie lub bliźniacze między takimi powiatami jak: 1. Wołosowski i Logoisky (2010); 2. Wołosowski i Mozyr (2006); 3. Wyborski i Rechitsa (2011); 4. Gatchinsky i Nieśwież (2010); 5. Kingiseppsky i Svetlogorsky (2010); 6. Kirovsky i Myadelsky (2013); 7. Łomonosowski i Baranovichsky (2008); 8. Łużański i miasto Bobruisk (2017); 9. Łużański i Gorodoksky (2014); 10. Podporozhsky i Miorsky (2017); 11. Priozersky i Mogilevsky (2006); 12. Slantsevsky i Shklovsky (2018); 13. Tikhvinsky i Dzerzhinsky (2009); 14. Tosnensky i Rogachevsky (2010); 15. Tosno i Połock (2010); 16. Osada wiejska Shcheglovo i rejon Vileika (2012); 17. Miasta Kommunar i Swietłogorsk (2007); 18. Sosnovoborsk Urban District i Ostrovets District (2012, 2016).

Jak widać, potencjał współpracy między obwodem leningradzkim a Republiką Białorusi jest już wykorzystany. Konieczne jest jedynie jej uaktualnienie w możliwie największym stopniu we wszystkich obszarach wspólnego zainteresowania, zgodnie z planami przyjętymi przez wspólną komisję. A wtedy na wyniki, których strony oczekują, nie trzeba będzie długo czekać.

⁵⁰ Białoruś i obwód leningradzki podpisały porozumienie o współpracy [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-leningradskaja-oblast-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-434519-2021/>

Białoruś: w celu zapewnienia trajektoria wzrostu eksportu

Jednym z priorytetowych zadań rozwoju gospodarczego Białorusi, określonym w programie działania Rządu Republiki Białoruś na okres do 2025 roku, jest dywersyfikacja towarowo-krajowa eksportu, która powinna zapewnić wzrost białoruskich dostaw w 2025 roku do 50 mld USD, a także "promocja towarów i usług na nowe rynki"⁵¹. Jest oczywiste, że przedsiębiorstwa, które już stworzyły pewne podstawy dla rozwoju zagranicznych rynków zbytu, mogą przyczynić się do rozwiązania tego zadania. Oczywiście chodzi tu przede wszystkim o flagowe okręty białoruskiego przemysłu.

Na przykład, pomimo pandemii koronawirusowej, Mińska Fabryka Traktorów w 2020 roku wysłała na eksport produkty o wartości 530 milionów dolarów. Jednocześnie zwiększyła dostawy do krajów spoza WNP o 18,5 proc. I chociaż głównymi importerami jej maszyn pozostały Rosja, Kazachstan i Ukraina, "produkty w sumie zostały dostarczone do 45 krajów, w tym dziewięciu krajów, w których nie były sprzedawane w 2019 roku (Burundi, Wielka Brytania, Haiti, Gwatemala, Gwinea, Dominikana, Zimbabwe, Indonezja, Hiszpania)"⁵². W 2020 roku Białoruska Huta wysłała do 52 krajów dwa miliony ton wyrobów stalowych. Ponadto udział krajów Unii Europejskiej w całkowitym wolumenie eksportu przekroczył 45 proc. Fakt, że "wolumen przesyłek do Hiszpanii, Słowenii i Francji wzrósł dwukrotnie lub więcej. Wysyłki do Austrii, Finlandii, Irlandii, Rumunii i Polski wzrosły o ponad 30 procent"⁵³. Największy popyt na rynkach tych krajów był na walcówkę, brąz płaski i drut stalowy, a także stal konstrukcyjną dla przemysłu motoryzacyjnego.

51 Program działań Rządu Republiki Białorusi na okres do 2025 roku. - Mińsk, 2020 r. - - C. 46.

52 MTZ zwiększyły eksport do krajów spoza WNP o 18,5% w 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-v-2020-godu-uvelichil-eksport-produktsii-v-dalnee-zarubezhje-na-185-427593-2021/>

53 BMZ zwiększył eksport wyrobów metalowych do 13 krajów Unii Europejskiej [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bmz-narastil-eksport-metaloproduktsii-v-13-stran-evrosojuza-426139-2021/>

Tymczasem Miński Zakład Samochodowy (MMZ) w 2020 roku zwiększył dostawy do Rosji o ponad 12 procent, przekraczając 40 milionów dolarów. Wynika to w dużej mierze z faktu, że w sąsiednim kraju MMZ "współpracuje z 59 rosyjskimi przedsiębiorstwami montażu przemysłowego i pracuje nad nawiązaniem partnerstwa z kolejnymi dziesięcioma"⁵⁴.

Przedsiębiorstwa białoruskiego koncernu przemysłu lekkiego "Bellegprom", które w ubiegłym roku wysłały około 60 procent swojej produkcji do 52 krajów świata, rozpoczęły nowy pięcioletni okres planowania z nadwyżką w handlu zagranicznym w wysokości ponad 170 milionów dolarów. Wzrósł⁵⁵ natomiast "eksport na Litwę (128,7%), do Niemiec (104,6%), Estonii (115,3%), Japonii (296,2%), Uzbekistanu (107,3%), Szwecji (102,8%), Bułgarii (158,2%), Słowacji (176,2%), Czech (115,8%), Izraela (129,4%), Danii (360,3%), Australii (361,2%), Austrii (261,4%).

Przedsiębiorstwa koncernu Bellesbumprom również zwiększyły eksport o pięć procent w 2020 roku, a eksport do 70 krajów osiągnął prawie 610 milionów dolarów, co stanowiło rekordowe trzy czwarte całkowitej produkcji koncernu. Firmie udało się osiągnąć ten wynik głównie dzięki zwiększeniu wolumenu eksportu do krajów spoza WNP. W szczególności wznowiono wysyłki do Albanii, Irlandii, Islandii, Cypru, Meksyku, ale największą dynamikę wzrostu odnotowano w USA, Kanadzie, Austrii, Wielkiej Brytanii, Szwajcarii, Finlandii, Turcji, Indiach i Indonezji. Ponadto, "eksport do Chin wzrósł prawie 1,3-krotnie w ujęciu rocznym. Eksport do Rosji wzrósł o 5,2%, a na Ukrainę o 7%"⁵⁶.

Należy przypuszczać, że w 2021 roku te i inne białoruskie przedsiębiorstwa będą starały się nie zwalniać dotychczasowego tempa.

54_MMZ w 2020 roku zwiększył wolumen dostaw do Rosji o ponad 12% [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mmz-v-2020-godu-narastil-objemy-postavok-v-rossiju-bolee-chem-na-12-425977-2021/>

55 "Bellegprom" dostarczył produkty do 52 krajów w 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellegprom-v-2020-godu-postavil-produktsiju-v-52-strany-mira-427383-2021/>

56 Przedsiębiorstwa "Bellesbumprom" zwiększyły eksport o 5% w 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatija-bellesbumproma-v-2020-godu-uvlechili-eksport-produktsii-na-5-427809-2021/>

Przynajmniej wyniki stycznia bieżącego roku pokazują, że białoruskie podmioty gospodarcze bardzo poważnie potraktowały zadanie eksportu swoich towarów i usług za granicę, zwiększając wartość wysyłek o 13,5% do ponad 3 mld USD. W tym samym czasie "eksport towarów wzrósł o 19,4% do 2,36 mld dolarów <...>. Saldo było dodatnie i wynosiło 100,2 mln USD (w styczniu 2020 r. było ujemne i wynosiło 61,2 mln USD"⁵⁷.

Wśród firm, które w znacznym stopniu przyczyniły się do osiągnięcia tego wskaźnika, należy wskazać spółki koncernu Bellesbumprom, którym w styczniu udało się zwiększyć dostawy eksportowe swoich produktów o 18 proc. do 55,5 mln USD. Stało się to za sprawą wzrostu eksportu płyt drewnianych, mebli, masy drzewnej, sklejk, papieru i tektury. W sumie wyeksportowano prawie 50 pozycji towarowych do 48 krajów. Ważny szczegół: ponad połowa wolumenu eksportu - prawie 30 mln dolarów - przypadła na kraje spoza WNP. Ponadto "wysyłki do krajów Unii Europejskiej wzrosły o 15,5%, a do Chin - o 35,9%". Dostawy na rynki WNP wzrosły o 10,6%⁵⁸. Liderami w tym zestawieniu są Rosja, Polska i Chiny. Ogólnie rzecz biorąc, koncern Bellesbumprom planuje "kontynuować wzrost eksportu o co najmniej 6,5% w stosunku do 2020⁵⁹ roku". W szczególności w tym zakresie w bieżącym roku planowane jest uruchomienie zakładu produkcji tektury kaszerowanej w Dobruszowskiej Fabryce Papieru "Bohater Pracy" oraz nowego zakładu produkcji paliwa drzewnego - peletów - w Witebsku.

57 Białoruś w styczniu zwiększyła eksport towarów i usług o 13,3 proc. do 3,057 mld dolarów [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-v-janvare-uvlechila-eksport-tovarov-i-uslug-na-135-do-3057-mlrd-432023-2021/>.

58 Przedsiębiorstwa "Bellesbumpromu" w styczniu zwiększyły eksport o 18% [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatija-bellesbumproma-v-janvare-uvlechili-eksport-produktsii-na-18-432143-2021/>

59 Przedsiębiorstwa Bellesbumprom planują zwiększyć eksport o co najmniej 6,5% w 2021 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatija-bellesbumproma-v-2021-godu-planirujut-uvlechit-eksport-ne-menee-chem-na-65-429310-2021/>

Białoruś: nowi mieszkańcy, nowe projekty

Jednym z wyraźnych trendów pierwszego kwartału 2021 roku było aktywne przybycie nowych rezydentów z ich zorientowanymi na eksport projektami innowacyjnymi i inwestycyjnymi do białoruskich specjalnych stref ekonomicznych i wolnych stref ekonomicznych. W ten sposób w marcu 2021 r. zarejestrowano 65 firm, których działalność koncentruje się na "medycynie, fintech, e-commerce, przemyśle gier, transporcie, przemyśle i rolnictwie".⁶⁰ zostały zarejestrowane w marcu 2021 r. jako rezydenci specjalnej strefy ekonomicznej - Parku Wysokich Technologii (HTP). W rezultacie, na początku marca HTP liczyła już 1021 firm, wykazując godną pozazdroszczenia dynamikę wzrostu produkcji (+43%), eksportu (+25%) i bezpośrednich inwestycji zagranicznych (+26%). Jednocześnie "głównymi odbiorcami produktów i usług IT rezydentów HTP są USA i kraje UE - przypada na nie ok. 90% całego eksportu"⁶¹.

Wśród nowych rezydentów HTP jest spółka "Integration Distribution Projects", która zamierza opracować oprogramowanie i sprzęt do płatności za przejazd za pomocą terminali biometrycznych w mińskim metrze, a także stworzyć stanowisko pracy straży granicznej z systemem rozpoznawania twarzy na przejściu granicznym. Inny mieszkaniec HTP, Badrobot, opracuje oprogramowanie i sprzęt kompleks składający się z samodzielnie zaprojektowanej inteligentnej drukarki budowlanej, oprogramowania wbudowanego i aplikacji CAD/CAM do sterowania drukarką budowlaną. AMIS-ITI planuje rozwój oprogramowania na zamówienie dla branży bezpieczeństwa przemysłowego, energii odnawialnej, medycyny, energii elektrycznej, transportu oraz ropy i gazu, natomiast obszar produktowy będzie

60 Liczba pensjonariuszy HTP przekroczyła 1 tys. osób [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/chislo-rezidentov-pvt-prevysilo-1-tys-431144-2021/>

61 Absolutny rekord wszech czasów - eksport HTP w 2020 r. przekroczył 2,7 mld USD [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/absoljutnyj-rekord-za-vsju-istoriju-eksport-pvt-v-2020-godu-prevysil-27-mlrd-432318-2021/>

reprezentowany przez własną aplikację mobilną o profilu medycznym dla lekarzy i personelu medycznego. RINGL Software Development planuje stworzyć uniwersalną platformę do wygodnej codziennej komunikacji i komunikacji biznesowej z zaawansowanymi funkcjami bezpieczeństwa, interakcji społecznych i e-commerce.

Ponadto do HTP przystąpili również rezydenci z kapitałem zagranicznym, w tym dwa centra rozwojowe zagranicznych korporacji. W szczególności Altoros Bel, jako centrum rozwoju amerykańskiej korporacji Altoros, planuje tworzyć i wspierać oprogramowanie w dziedzinie zdecentralizowanych finansów i ograniczeń dystrybucji COVID-19, a Deriv BAY reprezentuje ponadnarodową grupę firm Deriv i będzie pracować nad różnymi platformami w dziedzinie handlu online.

Jeśli mówimy o specjalnej strefie ekonomicznej (SSE) - Chińsko-Białoruskim Parku Przemysłowym "Wielki Kamień", gdzie dziś działa 68 podmiotów gospodarczych, to w 2021 roku planuje się przyciągnąć około 17 nowych rezydentów, z którymi już trwają prace nad ich rejestracją. Z reguły te "projekty są bardzo dobre, niektóre z nich są naprawdę <...> szkieletowe". Na przykład, projekt stworzenia multimodalnego terminalu kolejowego z udziałem Niemiec, Chin, Białorusi i Szwajcarii, którego budowa rozpocznie się w tym roku.

O nowych uczestników poszerzają się również białoruskie wolne strefy ekonomiczne (FEZ), w których "liczba rezydentów na początku jesieni 2020 roku przekroczyła 450 podmiotów⁶² gospodarczych". Oto tylko kilka przykładów. Już w styczniu 2021 r. rezydentem FEZ Mogilev została spółka Empire Green LLC, producent pellet premium i pellet przemysłowych, które są sprzedawane nie tylko na rynku krajowym, ale również za granicą. Wejście do FEZ pozwoli firmie na zwiększenie produkcji zapotrzebowanych produktów, co "jest uważane za jeden z najbardziej efektywnych obszarów wykorzystania

62 Zalessky, B. W centrum uwagi - partnerstwo. Interakcje międzynarodowe w warunkach niepewności i zmienności / B. Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT. - - C. 23.

drobnych odpadów drzewnych i kory ze względu na wykorzystanie prawie 100% przychodzących surowców"⁶³.

A w marcu 2021 roku firma SodaStream LLC przyjechała do FEZ Mogilev z projektem inwestycyjnym w zakresie produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych do pakowania towarów, zajmując się produkcją specjalnych pokrywek-syfonów, które mogą być używane do wszystkich napojów gazowanych i niskoalkoholowych, a także gazowanej wody mineralnej i pitnej. Nowy rezydent dostarcza już swoje produkty do Rosji, Ukrainy, Serbii, Mołdawii i Rumunii. Realizacja tego projektu w FEZ "zwiększy eksport regionalny, jak również przyczyni się do tworzenia miejsc pracy dla mieszkańców Mohylewa i obwodu mohylewskiego"⁶⁴.

Pod koniec lutego 2021 roku w stolicy Mińskiej Strefy Ekonomicznej został zarejestrowany nowy rezydent - spółka "Altovatt", która będzie realizować projekt inwestycyjny polegający na budowie i utrzymaniu elektrowni na potrzeby innych mieszkańców strefy. Wybudowanie tej instalacji pozwoli im na obniżenie kosztów swoich produktów poprzez optymalizację kosztów energii elektrycznej w ciągu dnia. Ciekawostką jest, że "na etapie projektowania i budowy projekt będzie zarządzany przez Pew Energy, która nadzoruje projekty irlandzkich inwestorów w Republice Białorusi". Oznacza to, że irlandzkie inwestycje wyniosą około 4,5 mln euro⁶⁵.

63 Nowy mieszkaniec zarejestrowany w FEZ "Mohylew" [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyy-rezident-zaregistrirovann-v-sez-mogilev-423476-2021/>

64 Nowy mieszkaniec FEZ "Mohylew" będzie produkował wyroby z tworzyw sztucznych do pakowania towarów [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyy-rezident-sez-mogilev-budet-proizvodit-plastikovyye-izdeliya-dlja-upakovki-tovarov-432388-2021/>

65 Nowy mieszkaniec FEZ Mińsk zbuduje instalację do oszczędzania energii elektrycznej przez innych mieszkańców [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyy-rezident-sez-minsk-postroit-ustanovku-dlja-ekonomii-elektroenergii-drugimi-rezidentami-430335-2021/>

Białoruś: celem jest stworzenie innowacyjne miasta i regiony

W marcu 2021 roku w stolicy Białorusi odbyło się forum Międzynarodowego Związku Telekomunikacyjnego "Inteligentne zrównoważone miasta: organizacyjne i techniczne aspekty rozwoju", w którym wzięło udział około 200 osób, a przedstawiciele Rosji, Ukrainy, Azerbejdżanu, eksperci Projektów Zielonych Miast, Programu Rozwoju ONZ, specjaliści wiodących białoruskich firm podzielili się praktycznym doświadczeniem w zakresie budowy inteligentnego zrównoważonego miasta. Zauważmy, że koncepcja smart sustainable city jest dziś definiowana jako "innowacyjne miasto, które wykorzystuje technologie informacyjne i komunikacyjne oraz inne narzędzia w celu poprawy standardu życia, efektywności działań i usług miejskich oraz konkurencyjności, przy jednoczesnym zaspokojeniu potrzeb obecnych i przyszłych pokoleń w aspekcie ekonomicznym, społecznym, środowiskowym i kulturowym⁶⁶". Na obecnym etapie realizacji tego tematu szczególnie istotne są kwestie identyfikacji zintegrowanych podejść do budowy takich miast, opracowania dokumentów koncepcyjnych oraz sposobów oceny efektywności rozwoju. Pod tym względem wybór miejsca na forum przez Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny nie jest przypadkowy, ponieważ Białoruś ma dość wysoki poziom rozwoju infrastruktury. W szczególności "światłowód dotarł tu praktycznie do każdego budynku wielopiętrowego. Zasięg sieci 4G jest na dobrym poziomie. Dlatego też stanowi ona doskonałą bazę techniczną do nakładania na istniejącą infrastrukturę wszelkiego rodzaju

⁶⁶ Białoruś stopniowo przechodzi do praktycznej realizacji koncepcji smart city - Szulgan [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/v-belarusi-poetapno-perehodjat-k-prakticheskoj-realizatsii-kontseptsii-umnogo-goroda-shulgan-432843-2021/>

platform elektronicznych i usług cyfrowych. Pozostaje tylko wdrożyć te usługi cyfrowe i nauczyć wszystkich obywateli pracy z nimi"⁶⁷.

Rzeczywiście, już w 2019 roku Białoruś opracowała modelową koncepcję rozwoju inteligentnych miast i przeprowadziła jej adaptację dla Orszy i obwodu orszańskiego wraz z dopracowaniem mapy drogowej jej realizacji. W 2020 roku kontynuowano adaptację koncepcji modelu w takich białoruskich potencjalnych centrach wzrostu gospodarczego, jak Mińsk, Baranowicze, Pińsk, Nowopołock, Bobrujsk i szereg innych miast. Na przykład, "Połock wdrożył projekt Moje Miasto, gdzie aplikacja mobilna oferowała możliwość jednego okna interakcji klienta ze wszystkimi organizacjami i infrastrukturą tego regionu"⁶⁸.

Po zakończeniu w 2020 roku układania światłowodowych linii komunikacyjnych we wszystkich miejscowościach liczących ponad 100 gospodarstw domowych i zapewnieniu ich w ponad połowie gospodarstw domowych liczących co najmniej 50 podwórek, Białoruś rozpoczęła już realizację niektórych fragmentów koncepcji inteligentnego zrównoważonego miasta, posuwając się w trzech głównych kierunkach. Po pierwsze, baza abonentów projektu "inteligentny dom" wynosi już około 60 tysięcy. Po drugie, łączna liczba zainstalowanych kamer wideo wynosi około 35 tysięcy, a łączna liczba konsumentów - osób fizycznych i prawnych - zbliżyła się do 65 tysięcy. Po trzecie, zapewniona została mobilność komunikacji przedsiębiorstw, infrastruktury każdego powiatu z ludnością.

W lutym 2021 roku nasz kraj przyjął Państwowy Program "Cyfrowy rozwój Białorusi" na lata 2021-2025, który składa się z sześciu podprogramów: 1) "Wsparcie informacyjno-analityczne i organizacyjno-techniczne rozwoju cyfrowego"; 2) "Infrastruktura dla rozwoju cyfrowego"; 3) "Rozwój cyfrowy

67 Społeczeństwo cyfrowe powinno być budowane z myślą o osobach z niepełnosprawnością fizyczną - ITU [Dokument elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/tsifrovoe-obschestvo-dolzno-stroitsja-s-uchetom-ljudej-s-fizicheskimi-ogranichenijami-mse-432906-2021/>

68 Karaim: dziś ważne jest opracowanie metodologii i struktury smart city [źródło elektroniczne]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/karaim-na-segodnja-vazhna-razrabotka-metodologii-i-struktury-umnogo-goroda-432929-2021/>

administracji publicznej"; 4) "Rozwój cyfrowy sektorów gospodarki"; 5) "Rozwój cyfrowy regionów"; 6) "Bezpieczeństwo informacji i zaufanie cyfrowe". Jednocześnie w podprogramie "Regionalny rozwój cyfrowy" przewidziano "realizację działań, których rezultaty będą miały charakter systemowy dla rozwoju technologii "smart city" we wszystkich regionach kraju"⁶⁹.

W szczególności mówimy w tym przypadku o stworzeniu regionalnej platformy cyfrowej o modelu państwowym "Smart City (Region)", przeznaczonej do cyfrowej transformacji procesów zarządzania regionem, rozwiązywania problemów rozwoju społeczno-gospodarczego i społecznego, organizowania interakcji informacyjnych, w tym budowania sprzężenia zwrotnego z obywatelami. Wdrożenie tej platformy cyfrowej przewidywane jest przede wszystkim w ośrodkach regionalnych i miastach powyżej 80 tys. mieszkańców. Planowane jest również przejście do praktycznego zastosowania technologii modelowania informacyjnego jednostek urbanistycznych i przestrzeni miejskich lub tworzenia "cyfrowych bliźniaków" miast, co pozwoli na efektywne modelowanie rozwoju miast i zarządzanie różnymi sferami życia miejskiego. Ponadto, na bazie platformy cyfrowej "Smart City (Region)" powstaną typowe usługi, w tym usługi mieszkaniowe i komunalne, księgowość i zarządzanie nieruchomościami, budownictwo i planowanie przestrzenne, zarządzanie infrastrukturą miejską i transportową, zdrowie, edukacja, bezpieczeństwo publiczne, monitoring środowiska, organizacja udziału obywateli w zarządzaniu miastem, rozwój kultury, turystyki i ogólnie sfery usług. Należy przyjąć, że Międzynarodowe Forum "Inteligentne zrównoważone miasta: organizacyjne i techniczne aspekty rozwoju", które odbyło się w Mińsku, stało się kolejnym ważnym krokiem w kierunku rozwiązania pilnych problemów innowacyjnego rozwoju białoruskich miast i regionów, wzbogacając je o efektywne doświadczenie międzynarodowe.

69 Państwowy Program "Cyfrowy rozwój Białorusi" na lata 2021-2025. - Mińsk, 2021 r. - - C. 19.

Białoruś: od zwiększania konkurencyjności - zwiększenie potencjału eksportowego

Program działań Rządu Republiki Białoruś do 2025 roku w części "Wydajne i bezpieczne dla środowiska rolnictwo" stawia cele poprawy konkurencyjności produkcji rolnej i zwiększenia potencjału eksportowego, aby docelowo osiągnąć "eksport produktów spożywczych i surowców rolnych w 2025 roku - 7 mld dolarów" ⁷⁰[1, s. 35]. Jednocześnie rząd planuje postawić na "wszystkie segmenty: zarówno produkcję roślinną, jak i zwierzęcą" ⁷¹[2], a także na dywersyfikację dostaw eksportowych. Należy zauważyć, że poziom bazowy dla rozwiązania postawionego zadania na Białorusi do wyników 2020 roku nie jest zły. Eksport produktów rolnych i artykułów spożywczych wzrósł tu do prawie sześciu miliardów dolarów, zapewniając wzrost o około 37 procent w okresie pięcioletnim. Jednocześnie "nadwyżka w handlu zagranicznym wzrosła z 155 mln USD w 2016 r. do 1,5 mld USD w 2020 r., zapewniając jednocześnie spadek importu w 2019 r. o ponad 400 mln USD" ⁷²[3]. Do osiągnięcia tych liczb przyczyniło się kilka czynników. Po pierwsze, szeroka geografia dostaw - 116 krajów i otwarcie 20 nowych rynków. A "ogólnie rzecz biorąc, udział krajów dalekiej zagranicy w ogólnej wielkości białoruskiego eksportu produktów rolnych w 2020 roku wzrósł do 766 mln dolarów i wyniósł prawie 14 procent" ⁷³[4, s. 15]. Po drugie, aktywna praca na tradycyjnych już rynkach przestrzeni postsowieckiej, wśród których należy wymienić Rosję, Uzbekistan i Azerbejdżan.

Na przykład w 2020 roku białoruski eksport żywności do Rosji wyniósł 4,3 mld USD. I nie chodzi tu tylko o mięso i nabiał, ale także o produkty high-

70 Program działań Rządu Republiki Białorusi na okres do 2025 roku. - Mińsk, 2020 r. - - C. 35.

71 Wzrost produkcji i dywersyfikacja eksportu - Aleksander Subbotin nakreślił zadania dla przemysłu mięsnego [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9783>

72 Żywność w 2020 roku stanowiła jedną piątą białoruskiego eksportu towarów [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/prodovolstvie-v-2020-godu-obespechilo-piatuju-chast-belorusskogo-eksporta-430479-2021/>

73 Zalesky, B.L. Eksport żywności: plany napięte, ale wykonalne / B.L. Zalesky // Materiały XVII Międzynarodni vedecko-prakticka konferencja "Veda a technologie: krok do budoucnosti - 2021". Tom 8: Praga. Wydawnictwo "Edukacja i Nauka". - - C. 15.

tech. "Są to nasiona i materiał nasadzeniowy, materiał hodowlany, środki ochrony roślin, leki weterynaryjne, dodatki paszowe, nowoczesne maszyny rolnicze" ⁷⁴[5]. Na wspólnym posiedzeniu zarządu wydziałów rolnych obu krajów, które odbyło się w marcu 2021 roku, strony nakreśliły dalsze niezbędne środki w celu zwiększenia wzajemnego handlu oraz główne kierunki integracji białoruskiego i rosyjskiego kompleksu rolnego w Państwie Związkowym, co pozwala wierzyć, że współdziałanie w rolnictwie Białorusi i Rosji będzie się tylko zwiększać.

Jeśli chodzi o Uzbekistan, to w 2020 r. obrót produktami rolnymi i żywnością z tym krajem w Azji Środkowej przekroczył 87 mln dolarów, wzrastając od razu o 76 procent. Ważnym szczegółem jest to, że "eksport białoruskich produktów spożywczych w 2020 roku zwiększył się ponad dwukrotnie i osiągnął 73 mln USD. Dostawy białoruskiej wołowiny do Uzbekistanu zwiększyły się ponad dwukrotnie, cukru - 3,5 raza, suszonego mleka - 2 razy, ryb i produktów rybnych - 1,5 raza" ⁷⁵[6]. Strony aktywnie współpracowały również w innych obszarach sektora. Mówiąc o hodowli bydła, należy przypomnieć o dostawie do Uzbekistanu w 2020 roku około 400 sztuk bydła białoruskiej selekcji. W celu zacieśnienia współpracy oba przedsiębiorstwa utworzyły wspólne centrum selekcyjno-genetyczne, które zajmuje się zakupem i dostawą białoruskiego bydła rodowodowego do Uzbekistanu oraz wsparciem naukowym i technologicznym. W sferze weterynaryjnej białoruski BelVitunifarm wspólnie z Instytutem Medycyny Weterynaryjnej w Samarkandzie i Instytutem Badawczym Medycyny Weterynaryjnej postanowiły utworzyć spółkę joint venture dla produkcji leków weterynaryjnych i szczepionek w Uzbekistanie. W zakresie hodowli, we współpracy z Instytutem Badawczym Warzyw, Melonów i Ziemniaków w

74 Ponad 70% białoruskiego eksportu żywności w 2020 r. przypadało na Rosję [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bole-70-beloruskogo-eksporta-prodovolstvija-v-2020-godu-prihodilos-na-rossiju-432008-2021/./economics/view/bole-70-beloruskogo-eksporta-prodovolstvija-v-2020-godu-prihodilos-na-rossiju-432008-2021/>

75 Białoruski eksport żywności do Uzbekistanu w 2020 roku zwiększył się ponad dwukrotnie [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-beloruskogo-prodovolstvija-v-uzbekistan-v-2020-godu-vyros-bolee-chem-v-dva-raza-431838-2021/>

Uzbekistanie, wyprodukowano 45 odmian warzyw i 6 odmian melonów wyselekcjonowanych na Białorusi. Są wyniki w produkcji nasion, gdzie stosunki partnerskie są aktywnie rozwijane przez "Belsemena" i Centrum Produkcji Nasion Uzbekistanu. W 2020 roku próbki nasion grochu, buraka, marchwi, cebuli, pomidora z uzbeckiej selekcji zostały wysłane na Białoruś do testowania, a nasiona pomidora, cebuli, buraka, rzodkiewki, marchwi i fasoli z białoruskiej selekcji zostały z powodzeniem wyhodowane w Uzbekistanie. Wreszcie, w dziedzinie edukacji, Taszkencki Państwowy Uniwersytet Rolniczy i Grodzieński Państwowy Uniwersytet Rolniczy utworzyły wspólne wydziały w Taszkencie i Andżanie i rozpoczęły przyjmowanie studentów na studia licencjackie w zakresie "Ochrony i kwarantanny roślin" oraz "Technologii przechowywania i przetwarzania surowców zwierzęcych".

W ubiegłym roku eksport białoruskich produktów rolnych do Azerbejdżanu również wzrósł o ponad 10 procent. Dokładniej, "w 2020 roku obrót produktami rolnymi i żywnością osiągnął 35 milionów dolarów i wzrósł o 5,3 procent w porównaniu z rokiem 2019. Eksport towarów - 30,4 mln USD (czyli 110,7%), import 4,6 mln USD" ⁷⁶[7]. Przyczyniły się do tego dostawy z Białorusi szerokiego asortymentu produktów mleczarskich i mięsnych z takich białoruskich firm eksportowych jak: Białowieski Ser SJSC, Łuniniecki Zakład Mleczarski OJSC, Dairy World OJSC, Rogaczewski Zakład Mleczarski i Konserwowy OJSC, Kalinkowicki Zakład Mleczarski PUE, Lidzki Zakład Mleczarski i Konserwowy OJSC, Miński Zakład Mleczarski #1. Przedsiębiorstwa Białorusi wezmą udział w międzynarodowej wystawie przemysłu spożywczego "InterFood Azerbejdżan" w czerwcu 2021 roku, aby otworzyć nowe możliwości wejścia na rynek konsumencki tego kraju Południowego Kaukazu. Istnieją więc dobre perspektywy dla zwiększenia eksportu.

⁷⁶_Eksport białoruskich produktów do Azerbejdżanu w 2020 roku wzrósł o 10,7% [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskoi-selhozproduktii-v-azerbajdżan-v-2020-godu-vyros-na-107-433105-2021/>

Białoruś: projekt przyszłości jest realizowany już dziś

Białoruś przygotowała projekt Państwowego Programu Innowacyjnego Rozwoju na lata 2021-2025, który przewiduje realizację około 80 projektów innowacyjnych w celu stworzenia przemysłów wysokiej technologii. Wśród priorytetów powinien znaleźć się rozwój sześciu "projektów przyszłości", które koncentrują się na nowej produkcji, technologii i produktach, zgodnych z globalnymi trendami i uwzględniających rozwój rynków. Jednym z nich jest krajowy transport elektryczny. Realizacja przygotowanego kompleksowego programu rozwoju tej branży w latach 2021-2025 nie tylko stworzy na Białorusi nowy sektor przemysłu maszynowego - pojazdy elektryczne, ale także będzie miała duży efekt mnożnikowy na innowacyjny rozwój innych sektorów, takich jak metalurgia, elektrotechnika, robotyka i technologie informacyjne. Ponadto, "przewiduje się opracowanie próbek nowych maszyn, stworzenie 14 zakładów produkcyjnych dla ładunków, pasażerów i specjalnych pojazdów elektrycznych, w tym zakładu montażu samochodów elektrycznych w BELJI CJSC, jak również podstawowych komponentów dla niego" ⁷⁷.

Przypomnijmy, że jeszcze w marcu 2020 roku Białoruś przyjęła dekret "O zachęcaniu do korzystania z pojazdów elektrycznych", który przewidywał "środki mające na celu stymulowanie popytu na ten ekologiczny pojazd w kraju, a także stworzenie odpowiedniej infrastruktury ładowania i obsługi w regionach"⁷⁸. W styczniu 2021 roku na posiedzeniu Prezydium Rady Ministrów został rozpatrzony projekt kompleksowego programu rozwoju transportu elektrycznego w latach 2021-2025, opracowany przez Narodową Akademię Nauk we współpracy z innymi interesariuszami, który przewiduje zwiększenie udziału publicznego transportu elektrycznego na Białorusi do 30 procent do

77 Szumilin, A. Jak Białoruś planuje rozwijać sektor wysokich technologii / A. Szumilin // [zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/kak-belarus-planiruet-razvivat-vysokotekhnologichnyj-sektor-7711/>

78 Zalessky, B.L. Przyszłość należy do samochodów elektrycznych / B.L. Zalessky // Materiały XVI Międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej "Nauka bez granic - 2020", 30 marca - 7 kwietnia 2020 r. Sheffield. Nauka i edukacja LTD. - – C. 76.

2025 roku. Innymi słowy, powinien on mieć charakter "end-to-end" i dotyczyć wszystkich sfer związanych w ten czy inny sposób z transportem elektrycznym"⁷⁹. Prawdopodobnie dlatego o rozwoju transportu elektrycznego na Białorusi mówi się również w innych tematycznych dokumentach wysokiego szczebla. W szczególności, Państwowy Program "Oszczędność energii" na lata 2021-2025 przewiduje rozwój produkcji transportu elektrycznego, komponentów i infrastruktury ładowania dla niego w sektorze przemysłowym, podczas gdy w sektorze transportu przewiduje "rozwój samochodów elektrycznych, samochodów hybrydowych i sieci ładowania, elektryfikację miejskiego transportu pasażerskiego w celu zastąpienia wykorzystania paliwa węglowodorowego", aby osiągnąć cele⁸⁰.

Jeśli chodzi o część badawczo-rozwojową tego tematu, to Narodowa Akademia Nauk Białorusi przedstawiła plany stworzenia eksperymentalnej produkcji białoruskich samochodów elektrycznych już w styczniu 2021 roku. Faktem jest, że krajowi naukowcy pracują nad modelami klasy średniej przeznaczonymi dla szerokiego grona konsumentów. Mówimy tu o produkcji kilku modeli jednocześnie: cargo, samochód osobowy, minivan, a nawet samochód sportowy. Charakterystyczne jest to, że "to nie jest Geely, to jest zupełnie inny samochód elektryczny z białoruskim nadzieniem". <...> Dla białoruskiego samochodu elektrycznego opracowuje się kilka modeli akumulatorów - litowo-jonowe, grafenowe i grafenowo-olowiowe - tak,⁸¹ aby jego zasięg wynosił 500 kilometrów.

W związku z tym należy zauważyć, że na wystawie osiągnięć i najważniejszych wyników działalności naukowej, technicznej i innowacyjnej "Dni Nauki Białoruskiej - 2021", która odbyła się w Mińsku w styczniu 2021

79 Udział publicznego transportu elektrycznego na Białorusi chce wzrosnąć do 30% do 2025 roku [Zasób elektroniczny]. -- 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9713>

80 Państwowy Program "Energo-oszczędność" na lata 2021-2025. - Mińsk, 2021 r. -- C. 15.

81 Narodowa Akademia Nauk przewiduje stworzenie eksperymentalnej produkcji białoruskich samochodów elektrycznych [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/nan-rasschityvaet-sozdat-eksperimentalnoe-proizvodstvo-beloruskih-elektromobilej-425463-2021/>

roku, można było już zobaczyć próbkę samochodu elektrycznego "Academic Electro" Zjednoczonego Instytutu Budowy Maszyn, przeznaczonego do transportu w terenie zamkniętym, czyli bez wyjeżdżania na drogi publiczne, a na terenie otwartym - dla dwóch pasażerów. "Maksymalna prędkość samochodu elektrycznego to 50 km/h. Ramowo-panelowy typ nadwozia umożliwia produkcję w małych seriach zgodnie z wymaganiami klienta"⁸². Kolejną osobliwością tej nowości jest to, że część siłowa kabiny nie zawiera elementów metalowych: jest wykonana z tworzywa sztucznego z włókna szklanego. Ponadto Zjednoczony Instytut Budowy Maszyn Narodowej Akademii Nauk już realizuje szereg wspólnych projektów z kilkoma białoruskimi przedsiębiorstwami. I⁸³ tak wspólnie z firmą MAZ powstaje "elektryczny samochód ciężarowy, który będzie wyposażony w opracowany w instytucie elektryczny zespół napędowy". A wynikiem współpracy z Mińską Fabryką Traktorów będzie elektryczna maszyna do polewania lodu dla lodowisk, której pierwsza seria produkcyjna przewidziana jest na 2021 rok. Jeśli chodzi o produkcję samochodów elektrycznych na bazie BELDHI, w 2021 roku planuje się dostarczyć na Białoruś od pięciuset do tysiąca samochodów elektrycznych, "abyśmy mogli zbadać popyt, zrozumieć możliwości, a następnie wykonać wszystkie niezbędne prace w celu przygotowania produkcji". Samochodów elektrycznych powinniśmy się spodziewać bliżej drugiej połowy roku⁸⁴. Krótko mówiąc, działania podjęte na Białorusi w celu stworzenia własnych samochodów elektrycznych powinny przynieść rezultaty już w najbliższej przyszłości.

82 Nowy dron i samochód elektryczny - Narodowa Akademia Nauk zaprezentuje około 200 wynalazków na wystawie z okazji Dnia Nauki [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/novyy-bespiotnik-i-elektromobil-nan-predstavit-okolo-200-razrabotok-na-vystavke-ko-dnju-nauki-425608-2021/>

83 Elektryczne ciężarówki, elektryczne kombajny i elektryczne samochody - nad czym pracują białoruscy naukowcy [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/elektrogruzoviki-elektrokombajny-i-legkovye-elektromobili-nad-chem-rabotajut-beloruskie-uchenye-426333-2021/>

84 "BELJI będzie badać popyt na samochody elektryczne i przygotowywać się do produkcji - Parkhomchik [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beldzhizuchit-spros-na-elektromobili-i-budet-gotovitsja-k-proizvodstvu-parhomchik-423890-2021/>

Białoruś: z systemu wsparcia naukowego - do stworzenia nowego przemysłu maszynowego

W kwietniu 2021 roku Republika Białoruś zatwierdziła Kompleksowy program rozwoju transportu elektrycznego na lata 2021-2025, który powinien stać się jednym z priorytetów wśród sześciu "projektów przyszłości" innowacyjnego rozwoju białoruskiej gospodarki z naciskiem "na nowe produkty, technologie i towary, odpowiadające światowym trendom i uwzględniające rozwój rynków zbytu" ⁸⁵[1, s. 69]. Program jest ukierunkowany na osiągnięcie takich celów głównych jak: 1) stworzenie nowej gałęzi inżynierii mechanicznej - produkcja transportu elektrycznego; 2) zapewnienie warunków do zwiększenia liczby użytkowanych pojazdów na trakcji elektrycznej; 3) rozbudowa infrastruktury transportu elektrycznego; 4) minimalizacja negatywnych oddziaływań na środowisko. W tym celu zintegrowany program obejmuje siedem zadań: 1) stworzenie systemu wsparcia naukowego; 2) zorganizowanie produkcji transportu elektrycznego; 3) ukształtowanie warunków instytucjonalnych dla rozwoju transportu elektrycznego; 4) stworzenie infrastruktury transportu elektrycznego, w tym stacji ładowania elektrycznego (EPS); 5) koordynacja działań organów państwa na rzecz rozwoju transportu elektrycznego i jego infrastruktury; 6) kształtowanie i wdrażanie działań stymulujących rozwój transportu elektrycznego od wsparcia naukowego, poprzez pozyskiwanie i eksploatację, aż po utylizację i recykling; 7) minimalizowanie eko

Dwa podprogramy - "Produkcja i baza technologiczna transportu elektrycznego" oraz "Tworzenie infrastruktury ładowania dla transportu elektrycznego" - przewidują stworzenie podstaw naukowych i bazy produkcyjnej w celu zwiększenia liczby używanych pojazdów z napędem

⁸⁵ Zalessky, B.L. Samochody elektryczne: projekt przyszłości jest realizowany dzisiaj / B.L. Zalessky // Materiały XVII Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej, Klyuchovi v voprosy v svremennata nauk - 2021, 17 - 25 kwietnia 2021: Sofia. "Byal GRAD-BG". - - C. 69.

elektrycznym, a także rozwiniętej sieci elektrycznych stacji paliw, która zapewni płynne poruszanie się pojazdów elektrycznych po całej Białorusi. A wśród działań zaplanowanych przez kompleksowy program należy wymienić stworzenie eksperymentalnej produkcji pojazdów elektrycznych, a także "zwolnienie użytkowników pojazdów elektrycznych z opłat za korzystanie z parkingów będących własnością publiczną" ⁸⁶[2]. Ponadto, ten rodzaj transportu jest zwolniony z podatku transportowego w Republice Białorusi. Dokładniej, "właściciele pojazdów kategorii M1, M1G (samochody elektryczne i SUV-y) napędzanych wyłącznie silnikiem elektrycznym nie będą płacić podatku transportowego. Świadczenie takie przysługuje do 31 grudnia 2025 r.". [3].⁸⁷

Oczywiście wszystkie te działania stwarzają dobre warunki do rozwoju samochodów elektrycznych, których w połowie marca 2021 roku było już w naszym kraju ponad dwa i pół tysiąca. Jednocześnie "wielkość zużycia energii elektrycznej przez stacje ładowania pojazdów elektrycznych na Białorusi w 2020 roku wzrosła prawie dwukrotnie w porównaniu z rokiem 2019 - do 7,7 mln kWh". [4]. Każdego miesiąca w sieci EHS rejestruje się nawet dwustu nowych użytkowników. A "codziennie na stacjach odbywa się średnio 250 sesji ładowania, a w ⁸⁸ostatnich dwóch miesiącach [styczeń i luty] ich łączna liczba przekroczyła 15 tysięcy."⁸⁹ [5]. Kompleksowy program zawiera poważne środki dla rozwoju sieci EPS. Jeśli obecnie sieć ta składa się z 288 EHS, to do końca

86 O kompleksowym programie rozwoju transportu elektrycznego do 2025 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2025. - URL: <http://government.by/ru/content/9804>

87 Ministerstwo Podatków i Opłat: samochody elektryczne są zwolnione z podatku transportowego do końca 2025 r. [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/mns-elektromobili-osvobozhdeny-ot-transportnogo-naloga-do-kontsa-2025-goda-434965-2021/>

88 Zużycie energii elektrycznej przez stacje ładowania pojazdów elektrycznych na Białorusi prawie podwoiło się w 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: https://atom.belta.by/ru/news_ru/view/elektropotreblenie-zarjadnymi-stantsijami-dlja-elektrotransporta-v-bielarusi-v-2020-godu-vyroslo-pochti-vdvoe-11190/

89 Liczba samochodów elektrycznych na Białorusi przekroczyła 2,5 tys. sztuk [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/chislo-elektromobilej-v-bielarusi-prevysilo-25-tys-431822-2021/>

2021 roku powinno być ich już 471. W drugim etapie (2022-2025) przybędzie ich 466, a w trzecim (2026-2030) kolejnych 407.

Inną ważną kwestią w tym temacie jest to, że budżetowe chińskie samochody elektryczne są dziś szczególnie popularne wśród białoruskich konsumentów, ponieważ modeli krajowych po prostu jeszcze nie ma. Kompleksowy program w tym zakresie stwierdza, że "planowane jest opanowanie seryjnej produkcji samochodów elektrycznych w BELJI CJSC i wyprodukowanie 1000 samochodów elektrycznych na bazie modelu "Geometria C" w 2021 roku". ⁹⁰[6, s. 20], a także stworzenie eksperymentalnej produkcji montażowej pojedynczych egzemplarzy i małych partii samochodów elektrycznych o różnych modyfikacjach w Zjednoczonym Instytucie Budowy Maszyn Narodowej Akademii Nauk Białorusi w oparciu o maksymalne wykorzystanie komponentów i zespołów produkcji białoruskiej.

Jeśli chodzi o inne rodzaje pojazdów transportowych napędzanych energią elektryczną, nakreślono bardzo obszerny program rozwoju. W szczególności, do końca 2023 roku ma zostać opanowana produkcja autobusów elektrycznych do przewozu pasażerów na lotniskach z komponentami elektrowni produkcji białoruskiej. Zjednoczony Instytut Inżynierii Mechanicznej wspólnie z Mińską Fabryką Samochodów Osobowych stworzy przykładowy samochód elektryczny o ładowności około czterech i pół tony, a z "Belkommunmaszem" - do dziesięciu ton. We flocie białoruskiego transportu elektrycznego ma się również znaleźć krajowa elektryczna śmieciarka. Wreszcie w ramach programu Białoruska Fabryka Samochodów "zamierza stworzyć próbkę wywrotki z napędem akumulatorowym". Masa całkowita takiego pojazdu będzie wynosiła 176 ton, a udźwig 90 ton" ⁹¹[7].

90 Kompleksowy program rozwoju transportu elektrycznego na lata 2021-2025. - Mińsk, 2021 r. - z C. 20.

91 Elektryczna wywrotka, elektryczna śmieciarka i samochód elektryczny produkcji białoruskiej mają powstać do 2025 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <http://doingbusiness.by/elektrosamosval-elektromusorovoz-i-elektromobil-belorusskogo-proizvodstva-planiruetsya-sozdat-do-2025-goda>

Jak widać, rozszerzenie wykorzystania pojazdów elektrycznych na Białorusi w najbliższych latach powinno stać się jednym z najbardziej perspektywicznych obszarów rozwoju, co nie tylko zmniejszy wykorzystanie importowanych nośników energii, ale także poprawi sytuację ekologiczną i zapewni wykorzystanie możliwości białoruskiego systemu energetycznego.

FOR AUTHOR USE ONLY

Obwód Homelski: chiński wektor partnerstwa

W kwietniu 2021 r. Region Homiel i chińska prowincja **Syczuan** podpisały umowę o nawiązaniu stosunków partnerskich, która zakłada rozszerzenie współpracy w sferze gospodarczej, społecznej i kulturalnej. Dla przypomnienia, białoruskie i chińskie regiony nawiązały przyjazne stosunki sześć lat temu, kiedy to w maju 2015 roku podpisały porozumienie o współpracy, które przewidywało "organizację współpracy na zasadach partnerstwa, równości, zaufania i wzajemnych korzyści w takich dziedzinach jak gospodarka, rolnictwo, ochrona zdrowia i kultura, edukacja, sport i turystyka", a także zgodziły się na nawiązanie bezpośredniej współpracy między dwoma regionami.⁹² Uzgodniono również nawiązanie bezpośrednich kontaktów i umów partnerskich pomiędzy miastami regionu i województwa. A już trzy lata później - w sierpniu 2018 roku - umowę o nawiązaniu stosunków partnerskich przyjęły centra administracyjne regionów - miasta Homel i Chengdu.

Do tego czasu współpraca międzyregionalna obwodu homelskiego na chińskim wektorze rozwinęła się jeszcze w trzech kierunkach - z regionami autonomicznymi Mongolii Wewnętrznej (2011) i Xinjiang Uygur (2016) oraz prowincją Jiangsu (2016). Pozwoliło to przedsiębiorstwom z regionu zwiększyć eksport towarów do Chin prawie trzyipółkrotnie, z 3,9 mln dolarów do 13,5 mln dolarów do końca 2018 roku. Głównymi towarami eksportowymi były wówczas produkty mleczarskie, len, wełna i tarcica. A na liście akredytowanych przedsiębiorstw, które będą dostarczać produkty mleczne na rynek chiński, znalazło się już "pięciu homelskich producentów: Milkavita, Zakład Konserw Mlecznych Rogaczew, Zakłady Mleczarskie Turów i Kalinkowicze oraz Mozyrskie Produkty Mle⁹³czne.

92 Zalesky, B. Wektor partnerstwa - Chiny. Zbiór artykułów / B. Zaleskii. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2019. -- C. 173.

93 Przedsiębiorstwa obwodu homelskiego w 2018 roku zwiększyły eksport towarów do Chin prawie 3,5-krotnie [Zasób elektroniczny]. -- 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/predpriyatija-gomelskoj-oblasti-v-2018-godu-uvelichili-eksport-tovarov-v-kitaj-pochti-v-35-raza-338253-2019/>

W ciągu następnych dwóch lat nastąpił jeszcze bardziej imponujący wzrost dostaw eksportowych z obwodu homelskiego do Chin, co w przekonujący sposób pokazuje, jak duże jest zapotrzebowanie na te produkty na rynku chińskim. W szczególności "w 2020 roku, przy wzroście o 32%, do tego kraju wysłano towary o wartości 91 mln dolarów"⁹⁴. Podstawę tych dostaw stanowiły już miazga drzewna, drewno, produkty mięsne i mleczne, wyroby cukiernicze. I należy założyć, że obecny poziom interakcji z chińskimi regionami jest daleki od wyczerpania swojego potencjału, ponieważ "homelscy producenci są gotowi do zaspokojenia potrzeb strony chińskiej w zakresie lnu, wyrobów cukierniczych, czekolady, napojów alkoholowych, włókien węglowych, włókniny węglowej, tarcicy i mebli"⁹⁵. Ponadto, istnieje duże zainteresowanie rozszerzeniem dostaw kolb kukurydzy i siewkarni Gomselmash do Chin.

Należy zauważyć, że w interakcji z praktycznie każdym chińskim partnerem lub regionem bliźniaczym istnieją wielkie rezerwy rozwojowe dla Regionu Homielskiego, z którymi zawarte wcześniej porozumienia wymagają dziś aktualizacji. Na przykład w tej samej prowincji Syczuan, gdzie mieszka ponad 90 milionów ludzi, w jej centrum administracyjnym Chengdu jeszcze w listopadzie 2019 roku otwarto Białoruski Pawilon Narodowy, podzielony na siedem stref, w których zaczęto sprzedawać białoruskie towary, w tym żywność i napoje, produkty rolne i rękodzieło. Jednocześnie strona białoruska i chińska oświadczyły, że są gotowe "stworzyć na bazie pawilonu kompleksową platformę dwustronnych więzi, która obejmie takie dziedziny jak gospodarka, kultura, edukacja, turystyka, inwestycje i usługi"⁹⁶. Miejmy nadzieję, że podpisana w kwietniu 2021 roku umowa o nawiązaniu stosunków partnerskich

94_Przedsiębiorstwa obwodu homelskiego zwiększyły eksport do Chin o jedną trzecią [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/predpriyatija-gomelskoj-oblasti-na-tret-uvlichili-eksport-produktsii-v-kr-434841-2021/>

95_Obwód Homelski i chińska prowincja Syczuan podpisały umowy o współpracy partnerskiej [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskaja-oblast-i-kitajskaja-provintsija-sichuan-podpisali-soglashenie-o-pobratimskih-svjazjah-436511-2021/>

96_Mozgov, E. W chińskim Chengdu otwarto białoruski pawilon narodowy / E. Mozgov // [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.sb.by/articles/v-kitajskom-chendu-otkrylsya-beloruskiy-natsionalnyy-pavilon.html>

między Regionem Homielskim a Prowincją Syczuan stanie się kolejnym realnym narzędziem, które pomoże rozwiązać postawione zadanie.

Ciekawe możliwości mogą się otworzyć w 2021 roku we współpracy między obwodem homelskim a chińskim **Inner Mongolia** Autonomous Region. W końcu w 2019 r. regiony przyjęły już program współpracy na rok 2020. I poparł ten dokument w tym samym czasie Umową intencyjną o ustanowieniu stosunków partnerskich pomiędzy centrami administracyjnymi regionu i okręgu autonomicznego - miastami Homel i Huh Hoto, która przewidywała rozwój współpracy w zakresie gospodarki, handlu, nauki, techniki, środowiska, kultury, edukacji, sportu, turystyki, zdrowia. Fakt, że Mongolia Wewnętrzna jest obszarem bogatym w "zasoby naturalne: lasy na wschodzie, rudy żelaza na zachodzie, hodowla bydła na północy i uprawa zbóż na południu" otwiera dodatkowe możliwości rozszerzenia tej współpracy⁹⁷. Jednocześnie strona z Hohhot jako priorytetowe obszary współpracy wymieniła "budowę maszyn, w szczególności produkcję maszyn rolniczych", a także przetwórstwo spożywcze i budownictwo. ⁹⁸Jako priorytetowe obszary współpracy wymieniono również rozwój gospodarczy kraju, a także przemysł spożywczy i budownictwo. O powadze zamiarów homelskich przedsiębiorstw wejścia ze swoimi produktami na rynek Mongolii Wewnętrznej świadczył ich udział w białorusko-chińskim forum regionalnym, które odbyło się w Hohhot w czerwcu 2019 roku, gdzie "osobnymi prezentacjami przedstawiono potencjał inwestycyjny obwodu homelskiego, <...> homelskiego przedsiębiorstwa mięsno-mlecznego, Stowarzyszenia Produkcyjnego "Spartak"". Należy przyjąć, że wszystkie te zamiary współpracy stron już dziś wchodzą w fazę realizacji konkretnych wspólnych projektów.

97__Podpisana umowa intencyjna [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: http://gomel.gov.by/ru/news/podpisano-soglashenie-o-namereniyakh/?NEWS_FILTER_TYPE=sotrudnichestvo

98_Władze chińskiego miasta Huh Hoto zamierzają rozwijać stosunki z Homlem w dziedzinie przemysłu [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/vlasti-kitajskogo-goroda-huh-hoto-namereny-razvivat-otnosheniya-s-gomelem-v-promyshlennosti-366222-2019/>

Obwód witebski: nacisk na innowacje

Stworzenie nowych punktów wzrostu gospodarczego w białoruskich regionach, w tym dla realizacji kompleksowych "projektów przyszłości", aby do 2025 roku osiągnąć poziom rozwoju innowacyjnego wiodących krajów regionu Europy Wschodniej - Czech, Słowacji, Węgier - to zadanie sformułowane w Programie działalności Rządu Republiki Białoruś na okres do 2025 roku. W związku z tym w obwodzie witebskim na najbliższe pięć lat określono pięć branż, w których powstaną przedsiębiorstwa high-tech produkujące towary o światowym standardzie: 1) transport elektryczny; 2) bio-przemysł; 3) farmacja; 4) robotyka; 5) produkcja materiałów kompozytowych. I nie tylko zidentyfikowane, ale "są już pierwsze kroki w realizacji tych obszarów, a w latach 2021-2025 będą aktywnie realizowane projekty innowacyjne i inwestycyjne w tych obszarach"⁹⁹.

Jeśli chodzi o **transport elektryczny i przemysł elektryczny**, wielkie nadzieje pokładane są w JSC Vityaz. Ta firma jest pierwszym białoruskim producentem infrastruktury dla pojazdów elektrycznych, który stworzył modele urządzeń do ładowania o dużej mocy. Mowa o stworzeniu prototypu ultraszybkiej stacji ładowania elektrycznego o mocy 200kW. "Czas pełnego naładowania baterii pojazdu elektrycznego zdolnego do wykorzystania potencjału takich stacji będzie wynosił około 10 minut"¹⁰⁰. W 2021 r. te ultraszybkie stacje ładowania mają zostać przekazane operatorowi państwowemu do pilotażowej eksploatacji. Przypominamy, że w 2020 roku Vityaz certyfikował system projektowania i produkcji elektrycznych stacji ładowania na zgodność z wymaganiami międzynarodowej normy STB ISO

99 Pushniakova, A. Matskevich na przemysł regionu Vitebsk: nacisk kładzie się na rozwój pięciu branż high-tech / A. Pushniakova // [Electron resource]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/matskevich-o-promyshlennosti-vitebskoj-oblasti-aktsent-sdelan-na-razviti-5-vysokotehnologichnyh-431976-2021/>

100 "Vityaz" do końca roku stworzy prototyp ultraszybkiej stacji ładowania samochodów elektrycznych [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/tech/view/vitjaz-do-konsa-goda-sozdast-opytnyj-obrazets-sverhbystroj-elektrozarjadnoj-stantsii-dlja-413363-2020/>

9001-2015. A pierwszy model takiej stacji został zainstalowany na parkingu przy przedsiębiorstwie jeszcze w 2017 roku.

W zakresie rozwoju **bioprzemysłu** mówimy o takich "projektach przyszłości" jak budowa zdigitalizowanego zakładu do produkcji innowacyjnych leków weterynaryjnych serii "zielona linia". Projekt ten jest realizowany w wolnej strefie ekonomicznej "Witebsk". Przedsiębiorstwo, obok tradycyjnych leków weterynaryjnych, będzie rozwijać produkcję oryginalnych leków do leczenia zwierząt, które są opracowywane wspólnie z naukowcami z Witebskiej Państwowej Akademii Medycyny Weterynaryjnej. Budowa zakładu odbywa się w trzech etapach. Produkcja leków niesterylnych ma zostać przeniesiona do nowego zakładu jeszcze w tym roku. "Trzeci kompleks rozruchowy zakłada organizację produkcji sterylnej. Jest to najdroższa część projektu, którego zakończenie planowane jest na 2025 rok. W ramach przedsięwzięcia powstanie co najmniej 80 miejsc pracy"¹⁰¹. Jednocześnie realizacja projektu pozwoli założonej w 1995 roku witebskiej spółce na znaczne zwiększenie potencjału eksportowego.

W **branży farmaceutycznej** pięcioletnie plany innowacyjne związane są z pracą specjalistycznego klastra, który powstał w Witebsku w sierpniu 2015 roku. Aby być absolutnie precyzyjnym, w skład klastra medyczno-farmaceutycznego "Związek Organizacji Medycznych, Farmaceutycznych i Naukowo-Edukacyjnych "Medycyna i Farmaceutyka - Innowacyjne Projekty" wchodzi dziś Witebski Państwowy Uniwersytet Medyczny, JLLC Nativita, OJSC "BelVitunifarm", LLC "VitVar", JLLC "AconitPharma", JLLC "Medelkombel", LLC "Pharmmarketing Group", CCUE "Vitebsk Regional Marketing Center", NP "Union of pharmaceutical and biomedical clusters" (Rosja), RPUE "Akadempharm", LLC "SiVital", Witebski Uniwersytet Państwowy im. Masherov. Od 2018 r. zaczęły tu powstawać rady eksperckie z udziałem czołowych naukowców, przedstawicieli ośrodków badawczych i

101_Spółka Belkarolin uruchomi produkcję farmaceutyczną według standardów GMP do 2025 roku [źródło elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/kompanija-belkarolin-k-2025-godu-zapustit-farmproizvodstvo-po-standartam-gmp-383600-2020/>

przedsiębiorstw przemysłu farmaceutycznego, aby poprawić interakcję między nauką a praktyką. "Taka forma komunikacji pozwala uczestnikom klastra farmaceutycznego na wykorzystanie potencjału naukowego nie tylko obwodu witebskiego, ale i całego kraju, a także umożliwia zmniejszenie dystansu czasowego między stworzeniem leku a jego wprowadzeniem do produkcji"¹⁰².

Kierunek **robotyki** w obwodzie witebskim rozwija się przede wszystkim w firmie Belwest LLC, gdzie stopniowo wprowadzane są kompleksy oprogramowania i sprzętu robotycznego opracowane we własnym laboratorium naukowym. Faktem jest, że udział pracy fizycznej w przemyśle obuwniczym jest bardzo wysoki. "W przypadku niektórych rodzajów obuwia całkowita liczba wykonywanych operacji wynosi blisko 250, z czego tylko dwie są zautomatyzowane. Każdy produkt może przejść przez nawet 185 par rąk pracowników"¹⁰³. Dlatego też firma rozpoczęła proces pełnej lub częściowej automatyzacji wielu z tych procesów. I już stworzyli próbki innowacyjnych urządzeń, które nie mają odpowiedników na świecie.

Jeśli chodzi o **produkcję materiałów kompozytowych**, to nawet w 2018 roku w obwodzie witebskim poczyniono konkretne kroki w tym kierunku. W szczególności utworzony został Połocki Klastr Kompozytowy, w skład którego wchodzi już 11 przedsiębiorstw. Dziś nie tylko produkują materiały kompozytowe, ale także prowadzą badania naukowe nad rozwojem zaawansowanych technologii produkcji kompozytów. "Wśród projektów klastrowych znajdują się takie projekty jak: "Zbrojenie kompozytowe", "Makrowłókna bazaltowo-plastikowe i włókna szklane do betonu", "Kapitał ludzki"¹⁰⁴.

102_Witebski Uniwersytet Państwowy wszedł do klastra medyczno-farmaceutycznego [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/vitebskij-gosuniversitet-voshel-v-sostav-mediko-farmatsevticheskogo-klastera-303786-2018/>

103 Sumanejew, J. Dyrektor Belwestu o konkurencji, robotach w przemyśle lekkim i premiach dla niepalących / J. Sumanejew // [zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/direktor-belvesta-o-konkurentsii-robotah-v-legprome-i-bonusah-dlja-nekurjaschih-6889/>

104_Innowacyjno-przemysłowy klastr kompozytowy Połock [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://clusterland.by/2019/11/16/innovaczionno-promyshlennyj-kompozitnyj-klastr-v-g-poloczki/>

Wolna Strefa Ekonomiczna "Witebsk": Innowacje, inwestycje, infrastruktura

Wolna Strefa Ekonomiczna (FEZ) "Witebsk" jest jednym z realnych narzędzi do innowacyjnego rozwoju gospodarki obwodu witebskiego. Obecnie realizowanych jest tu 56 projektów inwestycyjnych w 16 sektorach z udziałem inwestorów z 15 krajów, m.in. z Niemiec, Czech, Rosji, Polski, Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Izraela, Cypru i Estonii. W 2020 r. wyeksportowali swoje produkty za ponad 550 mln dolarów, co stanowiło prawie jedną trzecią wielkości dostaw na rynki zagraniczne całego obwodu witebskiego. Pozwoliło to na uzyskanie dodatniego salda w handlu zagranicznym: w towarach - ponad 177 mln dolarów, w usługach - ponad 13 mln dolarów. "Jednocześnie FEZ "Witebsk" jest jedyną wolną strefą ekonomiczną na Białorusi, która świadczy usługi przewyższające eksport nad importem. Łączna wartość usług dla partnerów zagranicznych wyniosła 24,4 mln USD¹⁰⁵.

Te wysokie liczby nie byłyby możliwe do osiągnięcia bez oparcia się na aktywnej polityce inwestycyjnej, która jest charakterystyczna dla tego FEZ. Dość powiedzieć, że w 2020 r. napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych wzrósł tu o kolejne 16 proc. i przekroczył 30 mln dolarów. Dzięki temu powstało 235 nowych miejsc pracy, czyli ponad 1,5 raza więcej niż zapowiadano w biznesplanach. Ważny szczegół: w ubiegłym roku w strefie zarejestrowanych było sześć podmiotów na prawach rezydenta, o łącznej wartości inwestycji ponad 35 mln dolarów, co pozwoli na stworzenie tu co najmniej kolejnych stu miejsc pracy. Pięć z nich to spółki z udziałem kapitału zagranicznego. "Biznesmeni z Rosji, Kanady, Irlandii i Azerbejdżanu zamierzają realizować projekty dotyczące organizacji produkcji puszek do żywności, środków ochrony i produktów specjalnego przeznaczenia, słomek

¹⁰⁵ Mieszkańcy FEZ "Witebsk" zwiększyli produkcję o 17% w 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-vitebsk-v-2020-godu-uvelichili-objem-proizvodstva-produktsii-na-17-429730-2021>

zapałczanych, budowy stacji fotowoltaicznych dla zasilania energetycznego działalności mieszkańców, a także organizacji produkcji smarów plastycznych o szerokim zakresie temperatur pracy"¹⁰⁶.

W ciągu dwóch niepełnych miesięcy 2021 roku status rezydenta FEZ otrzymały trzy kolejne przedsiębiorstwa. Pierwszą z nich była na początku stycznia spółka STS-Beton LLC z projektem inwestycyjnym dotyczącym rozwoju produkcji materiałów budowlanych. Nowy rezydent specjalizujący się w produkcji cementu i betonu, po zakupie nowych urządzeń planuje rozszerzyć asortyment i opanować produkcję nowych wyrobów dla budownictwa. "Pozwoli to na zwiększenie wskaźników wolumenowych, a także na wejście na nowe rynki zbytu, w tym eksport produktów" ¹⁰⁷.

W połowie stycznia FEZ zarejestrowała firmę Hidropress LLC z projektem rozwoju produkcji specjalnych pras hydraulicznych. Działająca w Połocku firma, specjalizująca się w rozwoju i produkcji specjalnych pras hydraulicznych dla przedsiębiorstw budownictwa ogólnego, kolejowego, wojskowo-przemysłowego, planuje unowocześnić park maszynowy, uzupełnić go o nowe maszyny, co da możliwość opanowania produkcji nowych typów wyrobów własnego projektu. "Wśród nowych produktów znajdą się urządzenia do produkcji armatury rurociąkowej dla przemysłu naftowego i gazowego, a także duża prasa do hydroformowania, która jest poszukiwana do produkcji obudów dla przemysłu raketowego i kosmicznego. Oprócz tego będzie rozwijana produkcja urządzeń do utylizacji 200-litrowych beczek po materiałach palnych-smarujących w warunkach polowych"¹⁰⁸. Powszechnie wiadomo, że problem środowiskowy związany z 200-litrowymi beczkami jest

106_Vityaz JSC został uznany za najlepszego mieszkańca FEZ Witebsk w 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/oao-vitjaz-priznanoluchshim-rezidentom-sez-vitebsk-po-itogam-2020-goda-429541-2021/>

107_Nowý mieszkaniec FEZ "Witebsk" będzie rozwijał produkcję materiałów budowlanych [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyy-rezident-sez-vitebsk-budet-razvivat-proizvodstvo-stroitelnyh-materialov-422919-2021/>

108_Nowý mieszkaniec FEZ "Witebsk" będzie rozwijał produkcję specjalistycznego sprzętu do prasowania hydraulicznego [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyy-rezident-sez-vitebsk-budet-razvivat-proizvodstvo-spetsialnogo-gidroressovogo-oborudovaniya-424231-2021/>

charakterystyczny dla strefy arktycznej. Dlatego jego rozwiązanie pozwoli nowemu rezydentowi FEZ na niemal całkowity eksport swoich produktów.

W połowie lutego w FEZ pojawiło się prywatne przedsiębiorstwo "New Century Spring" z projektem modernizacji zastępującej import produkcji komponentów do maszyn rolniczych. Nowy rezydent jest członkiem stowarzyszonym rosyjskiego stowarzyszenia Rosspetsmash, które zrzesza producentów maszyn rolniczych, budowlanych i drogowych, przyczep i naczep. Projekt inwestycyjny realizowany na terenie wolnej strefy ekonomicznej pozwoli na 1,5-krotne zwiększenie łącznej produkcji, rozszerzenie asortymentu zębów sprężynowych, sprężyn naciągowych i naciskowych dla przedsiębiorstw przemysłu maszynowego, a także stworzy dodatkowe możliwości dywersyfikacji eksportu i zwiększenia eksportu na rynki zagraniczne. I to pomimo faktu, że już dziś firma ta eksportuje ponad połowę swoich produktów do partnerów w Rosji.

Ponadto, "za obiecujące do rejestracji w Witebskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej uważa się dwa kolejne projekty inwestycyjne dotyczące stworzenia parku przetwórstwa drzewnego i organizacji przedsiębiorstwa produkcji bio-węgla, zainteresowanie realizacją których wykazują inwestorzy z Chin i Szwecji"¹⁰⁹. Aby te i inne obiecujące projekty odniosły sukces, FEZ podejmuje aktywne działania w celu rozwoju dodatkowych źródeł energii, zaopatrzenia w wodę i budowy kolejowych dróg dojazdowych na terytorium sektora Żurzewo na obrzeżach Witebska, gdzie "rozwój infrastruktury inżynierskiej i transportowej miejsca pozwoli przyciągnąć co najmniej 165 mln USD inwestycji zagranicznych i stworzyć około 1000 miejsc pracy dla projektów, które są już w toku lub są przygotowywane do rejestracji w tym roku"¹¹⁰. Należy założyć, że realizacja wszystkich tych planów będzie oznaczać, że FEZ "Witebsk" osiągnie jakościowo nowy poziom innowacyjnego rozwoju.

109_Nowý mieszkaniec FEZ "Witebsk" będzie rozwijał produkcję części do maszyn rolniczych [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyy-rezident-sez-vitebsk-budet-razvivat-proizvodstvo-komplektujuschih-dlja-selhoz mashin-429288-2021/>

110_W budowę obiektów infrastrukturalnych FEZ "Witebsk" planuje się zainwestować około 40 mln Br [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/okolo-br40-mln-planiruetsja-investirovat-v-stroitelstvo-objektov-infrastruktury-sez-vitebsk-429858-2021>

Białoruska Powszechna Giełda Towarowa: szanse dla europejskiego wektora handlu

Białoruska Powszechna Giełda Towarowa (BUCE) planuje w 2021 roku poważnie rozszerzyć współpracę z europejskimi kręgami biznesowymi ze względu na ogromny i jeszcze niewykorzystany potencjał tego wektora partnerstwa. Można to ocenić na podstawie obrotów ze stycznia 2021 r., w wyniku których eksport tarcicy przez BUBS wzrósł o 27 proc. i przekroczył 30 mln dolarów. W tym samym czasie "głównymi rynkami były Niemcy, Łotwa i Litwa". Przedsiębiorstwa z tych krajów zakupiły białoruskie wyroby tartaczne na łączną kwotę 24,4 mln¹¹¹dolarów. Do największych nabywców tego typu produktów należeli również przedstawiciele takich krajów europejskich jak Wielka Brytania, Holandia, Polska, Słowacja i Estonia, u których drewniane polana na eksport cieszyły się największym popytem. Dość powiedzieć, że podczas pierwszego handlu eksportowego na BUTB w 2021 r. do samej tylko Wielkiej Brytanii sprzedano ponad półtora miliona drewnianych palików o wartości ponad miliona euro, co natychmiast przekroczyło liczbę eksportu do tego kraju w 2020 r. Ważny szczegół: w przeszłości produkty te były sprzedawane na rynku brytyjskim w znacznie mniejszych ilościach i głównie przez pośredników w krajach bałtyckich. Wyniki styczniowej sesji giełdowej wyraźnie potwierdziły wysoki potencjał eksportowy wyrobów z drewna produkowanych w naszym kraju, a także trend obserwowany w ubiegłym roku, kiedy to "kwota transakcji giełdowych na eksport wyrobów z drewna okrągłego i korowanego w 2020 roku wyniosła 4,2 mln euro. Głównymi rynkami były Niemcy, Łotwa, Litwa i Polska" ¹¹².

111_W styczniu eksport tarcicy przez BUTB wzrósł o 27% [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-janvare-eksport-pilomaterialov-cherez-butb-vyros-na-27-429846-2021/>

112_Brytyjska firma kupiła za pośrednictwem BUTB produkty z drewna za ponad 1 mln euro [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/britanskaja-kompanija-kupila-cherez-butb-produktsiju-derevoobrabotki-bolee-chem-na-1-mln-evro-424714-2021/>

Planując rozszerzenie geografii sprzedaży tych samych produktów drewnnych w wektorze europejskim w 2021 roku, BUTB już pracuje nad możliwością eksportu białoruskiej tarcicy na przykład do Francji. I tak w lutym 2021 roku spółka przedstawiła perspektywy wykorzystania mechanizmu handlu wymiennego z francuskim importerem drewna Bois Import SA. Faktem jest, że ta firma od dawna kupuje tarcicę, w tym białoruską, w krajach bałtyckich. Jednak pandemia koronawirusów zmieniła sytuację, zmuszając do poszukiwania alternatywnych rynków zbytu. Białoruś zwróciła uwagę francuskich nabywców, gdzie już około połowy wyprodukowanej tarcicy - około dwóch milionów metrów sześciennych - sprzedaje się na eksport za pośrednictwem giełdowego mechanizmu handlowego. Jest oczywiste, że otwiera to wielkie możliwości dla importerów francuskich. Zwłaszcza, że francuska firma została również zaproszona do "nie ograniczania się do tarcicy, ale do rozważenia zakupu również innych produktów do obróbki drewna, w tym peletów drewnnych". W 2020 roku na Białorusi wybudowano i uruchomiono sześć nowych zakładów produkcji pelletu. W tym roku [2021] planowana jest budowa sześciu kolejnych."¹¹³ . W rezultacie roczny wolumen eksportu z Białorusi może wynieść około 250 tys. ton peletów.

O tym, że możliwość sprzedaży białoruskiego pelletu paliwowego lub pelletu za pośrednictwem BUTB w 2021 roku do krajów europejskich może zostać poważnie zwiększona, świadczy również zainteresowanie europejskich przedsiębiorców konferencją online Nordic Pellets Conference 2021, organizowaną przez szwedzkie stowarzyszenie bioenergetyczne Svebio pod koniec stycznia 2021 roku. Wydarzenie to zgromadziło czołowych ekspertów w dziedzinie bioenergii oraz producentów biopaliw z Danii, Francji, Niemiec, Litwy, Polski, Szwecji i Wielkiej Brytanii. Do udziału w tej konferencji skłonił

113 BUTB pracuje nad możliwością eksportu białoruskiej tarcicy do Francji [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-prorabatyvaet-vozmozhnost-eksporta-belorusskih-pilomaterialov-vo-frantsiju-430040-2021/economics/view/butb-prorabatyvaet-vozmozhnost-eksporta-belorusskih-pilomaterialov-vo-frantsiju-430040-2021>

ich fakt, że obecnie w krajach Unii Europejskiej obserwuje się stały wzrost zapotrzebowania na pellet. To z kolei przyczynia się nie tylko do zwiększenia własnych mocy produkcyjnych producentów europejskich, ale także importu tych produktów z innych krajów, w tym z Białorusi. Jednocześnie BUTB jest przekonany, że "przy niewielkiej pojemności rynku krajowego praktycznie cały wolumen peletu produkowanego na Białorusi może być dostarczany za granicę, co uczyni nasz kraj jednym z największych eksporterów w regionie¹¹⁴". W końcu wykorzystanie platformy BUTB przez europejskie firmy pozwoli im na zakup dowolnej ilości produktów bezpośrednio od białoruskich producentów na podstawie jednorazowych lub rocznych kontraktów. O zapotrzebowaniu na tego typu e-commerce świadczą statystyki z 2020 roku, kiedy to sprzedano samą tarcicę o wartości 260 mln dolarów, a nabywcami były firmy z 30 krajów. Innym produktem, na który jest popyt w krajach europejskich, są oleje roślinne i dodatki paszowe, których eksport wzrósł 2,3 razy do 26 milionów dolarów w ciągu 10 miesięcy 2020 roku, co stanowi ponad 40 procent eksportu rolnego przez BUTB. "Zwiększony popyt na białoruskie oleje roślinne w krajach bałtyckich przyczynił się do wzrostu dostaw eksportowych: sprzedano tam produkty przetworzone z nasion oleistych o wartości 14,7 mln USD, przy czym wiodącym nabywcą była Litwa, która zawarła transakcje o wartości 6,2 mln USD"¹¹⁵. Równocześnie w ciągu półtora miesiąca za pośrednictwem BUOTB sprzedano wysłodki buraczane i melasę za prawie dwa miliony dolarów, których głównymi nabywcami były ponownie kraje Unii Europejskiej. Ponadto, w styczniu 2021 r. eksport oleju rzepakowego za pośrednictwem BUOTB wzrósł

114 BUTB jest gotowy do promowania eksportu peletów paliwowych do Europy Północnej [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-gotova-sodejstvovat-eksportu-toplivnyh-granul-v-severnuju-evropu-426052-2021/>

115 Oleje roślinne i dodatki paszowe stanowiły ponad 40% eksportu rolnego za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/rastitelnnye-masla-i-kormovye-dobavki-obespechili-bolee-40-eksporta-selhozproduksii-cherez-butb-415013-2020/>

prawie dziesięciokrotnie, "osiągając 8,4 mln USD"¹¹⁶. I tu Łotwa, Estonia i Szwajcaria są w czołówce pod względem ilości transakcji. A dynamika wzrostu sprzedaży na kierunku europejskim sugeruje, że możliwości rozwoju białoruskiego eksportu na tym zagranicznym szlaku są dalekie od wyczerpania.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹¹⁶_Eksport oleju rzepakowego przez BUTB w styczniu wzrósł prawie 10-krotnie [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-rapsovogo-masla-cherez-butb-v-janvare-vyros-pochti-v-10-raz-426697-2021/>

Białoruska Powszechna Giełda Towarowa: wektor partnerstwa - kraje "dalekiego łuku"

Zwiększenie udziału przedsiębiorstw z krajów "dalekiego łuku" - Azji, Afryki, Bliskiego Wschodu, Ameryki Łacińskiej - w giełdowym obrocie towarowym jest jednym z priorytetowych celów rozwoju Białoruskiej Powszechnej Giełdy Towarowej (BUCE) w 2021 roku. Można to wytłumaczyć znacznym potencjałem, jaki tkwi we współdziałaniu z tymi partnerami, a którego pomyślnie wykorzystanie przynosi znaczne korzyści zarówno białoruskim eksporterom, jak i zagranicznym importerom. Przede wszystkim wśród krajów "dalekiego łuku" należy wymienić Chińską Republikę Ludową, z której przedstawicielami rozwój kontaktów biznesowych jest na BUTB szczególnie intensywny. Dość powiedzieć, że "pod względem tempa wzrostu wolumenu transakcji giełdowych Chiny w ciągu dwóch pierwszych miesięcy [2021 roku] wyprzedziły prawie wszystkie główne rynki, z którymi obecnie handluje na giełdzie Białoruś¹¹⁷".

W tym kontekście dość istotny jest fakt, że pięcioletnią zagraniczną firmą akredytowaną do uczestnictwa w obrocie na BUOTB było chińskie przedsiębiorstwo handlowe i produkcyjne Wenzhou Ruijun Steel Co. Ltd stała się 36. firmą z Chin notowaną na giełdzie. Przedsiębiorstwo zamierza wykorzystać tę platformę wymiany do zaopatrywania Białorusi w stal walcowaną i inne wyroby z metali żelaznych. W początkowej fazie będzie to sprzedaż wyrobów rurowych, a następnie, w zależności od dynamiki sprzedaży i warunków rynkowych, asortyment będzie stopniowo rozszerzany. Prawdopodobnie, mniej więcej tak, jak to się dzieje w BUTB z produktami do obróbki drewna.

117_Pięcioletnia firma nierezydentów została akredytowana w BUTB [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/na-butb-akkreditovalas-5-tysjachnaja-kompanija-nerезident-431246-2021/>

Przypominamy, że od grudnia 2020 roku na BUTB odbywają się specjalne sesje handlowe dotyczące sprzedaży na eksport tarcicy z dostawą w kontenerach do miejsca przeznaczenia na rynku chińskim. "W rezultacie, wielkość dostaw krajowych produktów tartacznych do Chin znacznie wzrosła i na koniec stycznia-lutego wyniosła prawie 5 mln dolarów w ujęciu pieniężnym¹¹⁸. Przyczynia się do tego w dużej mierze fakt, że praktycznie co miesiąc do handlu produktami z drewna na FSRB dołączają dwie lub trzy nowe firmy chińskie. Ma to pozytywny wpływ na tworzenie się wysoce konkurencyjnego środowiska i pozwala producentom drewna z Białorusi sprzedawać tarcicę na korzystniejszych warunkach. W szczególności, podczas pierwszego handlu wymiennego produktami drzewnymi na rynek chiński w styczniu 2021 roku sprzedano ponad 11 tys. m³ tarcicy o wartości 2,5 mln USD. Z powodu wzrostu cen podczas sesji handlowej eksporterzy z Białorusi uzyskali dodatkowe przychody w wysokości ponad 90 tys. dolarów. I "cała ilość tarcicy na sprzedaż została zakupiona z dostawą do Qingdao - największego portu morskiego w prowincji Shandong. Zwiększa to atrakcyjność białoruskich towarów dla chińskich nabywców, a miejscowym eksporterom daje możliwość rozszerzenia geografii sprzedaży i zwiększenia przychodów¹¹⁹.

Istotne z punktu widzenia rozwoju chińskiego wektora na BUOTB jest również to, że w 2021 roku rozpoczęły się transakcje eksportowe na tak perspektywiczne dla chińskich odbiorców pozycje jak olej rzepakowy, mleko w proszku i cukier. Jeśli chodzi o olej rzepakowy, to zaraz po rozpoczęciu jego dostaw na rynek chiński za pośrednictwem giełdy, na koniec dwóch pierwszych sesji giełdowych, zawarto transakcje na łączną kwotę około półtora miliona dolarów. Pozwoliło to Chinom zająć drugie miejsce pod względem ilości

118 Białoruska tarcica o wartości 2,6 mln USD sprzedawana do Chin za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskie-pilomaterialy-na-26-mln-prodany-v-kitaj-cherez-butb-431434-2021/>

119 Białoruska tarcica o wartości 2,4 mln dolarów sprzedana do Chin w handlu wymiennym [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskie-pilomaterialy-na-24-mln-prodany-v-kitaj-na-birzhevyyh-torgah-425850-2021/>

transakcji z użyciem tych produktów, wypierając liderów całego roku 2020 - Łotwę, Estonię i Szwajcarię. Jednocześnie istniały przesłanki do dalszego znacznego wzrostu innych wskaźników eksportu. "Przede wszystkim jest to wzrost liczby akredytowanych firm z Chin".¹²⁰co przyczynia się do zwiększenia poziomu konkurencji w procesie składania ofert.

W styczniu 2021 r. za pośrednictwem BUTB sprzedano również pierwszą partię mleka w proszku na rynek chiński. "Do obrotu giełdowego zostały wystawione dwie partie o wolumenie 300 i 100 ton. Łączna kwota transakcji zawartych na koniec sesji wyniosła 940 tys. dolarów"¹²¹. Stało się to po tym, jak w drugiej połowie 2020 roku zaczęły rosnąć ceny żywności na świecie, co znacznie zwiększyło atrakcyjność białoruskich produktów mlecznych nie tylko w Chinach, lecz również w innych krajach "dalekiego łuku". Świadczy o tym w szczególności powrót jednego z największych na świecie podmiotów zajmujących się handlem produktami rolnymi, firmy Olam International z siedzibą w Singapurze, do BUTB z końcem 2020 roku. I pokazuje, że perspektywy eksportu produktów mleczarskich z Białorusi na kontynent azjatycki za pośrednictwem giełdowego mechanizmu handlowego są dzisiaj dość znaczące.

Egipt jest kolejnym krajem "dalekiej zagranicy", którego przedstawiciele zaczynają aktywnie działać w FSRB. Na początku marca 2021 roku egipskie przedsiębiorstwo importowo-eksportowe Sama Al-Dżazira zawarło pierwszą umowę na eksport białoruskich produktów do tego północnoafrykańskiego kraju, kupując próbną partię białoruskiej tarcicy. Strategicznym celem przedsiębiorstwa jest "stać się w przyszłości największym importerem białoruskich wyrobów drewnianych do Egiptu i innych krajów Afryki

120_Eksport oleju rzepakowego przez BUTB w styczniu wzrósł prawie 10-krotnie [Zasób elektroniczny] - 2021 r. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-rapsovogo-masla-cherez-butb-v-janvare-vyros-pochti-v-10-raz-426697-2021/>

121 Wysyłka mleka w proszku po raz pierwszy sprzedana do Chin poprzez wymianę [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/partiju-suhogo-moloka-vpervye-prodali-v-kitaj-cherez-birzhu-424904-2021/>

Północnej". Pierwszy krok w tym kierunku został już zrobiony¹²². Kolejnym krokiem we współpracy z BUTB może być pełnienie roli maklera giełdowego na tej elektronicznej platformie obrotu. A wtedy rynek praktycznie całego kontynentu afrykańskiego nada nowe barwy białoruskim producentom-eksporterom. Za pomocą takiego mechanizmu eksportowego jak Białoruska Powszechna Giełda Towarowa.

FOR AUTHOR USE ONLY

122_Pierwsza transakcja z firmą z Egiptu została zawarta na BUTB [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/pervuju-sdelku-s-kompaniej-iz-egipta-sovershili-na-butb-431073-2021>

Białoruska Powszechna Giełda Towarowa: rosyjskie regiony są priorytetem współpracy

Dynamika wzrostu zainteresowania rosyjskiego biznesu handlem elektronicznym na Białoruskiej Powszechnej Giełdzie Towarowej (BUCE) wskazuje, że w 2021 roku Rosja może stać się liderem na BUCE nie tylko pod względem liczby akredytowanych firm, ale również pod względem wielkości obrotów towarami giełdowymi. Przypomnijmy, że "na dzień 1 grudnia 2020 r. z usług BUCE korzystało 2482 mieszkańców Rosji"¹²³.¹²⁴A kwota transakcji wymiany przeprowadzonych przez nich w styczniu i lutym 2021 roku, "prawie trzy razy przekroczyła ten sam okres w 2020 roku i wyniosła 12 milionów dolarów. Dzięki temu Rosja znalazła się na trzecim miejscu na liście największych rynków eksportowych BUTB. Litwa (32 mln dolarów) i Łotwa (18 mln dolarów) utrzymały pierwsze dwa miejsca. W pierwszym kwartale 2021 roku kwota wszystkich transakcji dokonanych przez rosyjskich traderów giełdowych wyniosła blisko 38 mln dolarów.

Taki wzrost eksportu białoruskich towarów na rynek rosyjski był wynikiem kompleksowych działań podejmowanych na Giełdzie Białoruskiej w celu przyciągnięcia podmiotów gospodarczych z Rosji na parkiet giełdy na Białorusi. Wśród głównych z nich należy wymienić:

- 1) Uproszczenie procedury akredytacji w BUTB;
- 2) Regularne webinaria i prezentacje online dla rosyjskiej społeczności biznesowej;
- 3) Spotkania w wiodących przedsiębiorstwach przemysłowych, drzewnych i rolniczych w różnych regionach Rosji.

123 Zalessky, B. Z myślą o przyszłości. Osobliwości partnerstwa wielowektorowego w warunkach współczesnych / B. Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2021. - – C. 97.

124 Rosja jest jednym z trzech największych rynków eksportowych BUTB [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/rossija-voshla-v-trojku-krupnejshih-eksportnyh-rynkov-butb-432830-2021/>

W rezultacie w ciągu pierwszych dwóch miesięcy 2021 roku w BUTB akredytowało się 30 nowych rosyjskich przedsiębiorstw zainteresowanych zakupem białoruskiego mięsa i produktów mlecznych, oleju rzepakowego, materiałów budowlanych, a także zawieraniem umów tranzytowych na sprzedaż swoich towarów do krajów trzecich. Należy zaznaczyć, że do tej pory decydującą rolę we wzroście obrotów towarami giełdowymi odgrywa ścisła współpraca BUTB z rosyjskimi regionami przygranicznymi Smoleńsk, Briańsk i Psków.

W szczególności wymienienie obwodu **Briańskiego** w tym zestawieniu tłumaczy fakt, że na Białoruś przypada około połowy obrotów handlu zagranicznego tego regionu Rosji, co samo w sobie świadczy o wystarczająco wysokim poziomie współpracy handlowej i gospodarczej. Niemniej jednak, na spotkaniu roboczym z przedstawicielami Izby Przemysłowo-Handlowej Obwodu Briańskiego w marcu 2021 roku, strony zauważyły znaczny potencjał dla dalszego rozszerzenia współpracy właśnie w zakresie handlu wymiennego. W związku z tym, w tym roku "nacisk ma być położony na sektor rolniczy i realizację dóbr przemysłowych jako najbardziej perspektywiczne sfery rozwoju współpracy"¹²⁵. W tym celu Izba Przemysłowo-Handlowa Obwodu Briańskiego wykorzysta całą swoją sieć kontaktów biznesowych, aby poinformować przedstawicieli biznesu z Obwodu Briańskiego o zaletach mechanizmu e-commerce w BUTB.

Bardzo obiecująco wygląda planowana współpraca Białoruskiej Giełdy Stali z obwodem **czelabińskim**. Na webinarium na temat handlu giełdowego z Białorusią, które odbyło się w połowie marca 2021 roku, kilku dużych producentów i sprzedawców z regionu Rosji ogłosiło plany zwiększenia sprzedaży wyrobów metalowych na parkiecie BUCE. "Zainteresowanie bardziej aktywnym stosowaniem mechanizmu wymiany, w szczególności, wyrazili

125_Porozumienie o współpracy pomiędzy BUTB i CCI obwodu Briańskiego [Zasób elektroniczny]. -
– 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-i-ttp-brjanskij-oblasti-dogovorilis-o-sotrudnichestve-431815-2021/>

przedstawiciele Czelabińskiego Zakładu Kuźniczo-Prasowego, Liteiny Zavod LLC i Trade House MKK LLC. Przede wszystkim mówimy o wzroście dostaw wyrobów walcowanych z metali żelaznych, na które białoruskie przedsiębiorstwa przemysłowe mają niezmiennie wysoki popyt¹²⁶. Przy okazji warto wspomnieć, że praktycznie codziennie na BUOTB handluje metalami żelaznymi i ich wyrobami prawie 800 firm, a liczba transakcji na jednej sesji giełdowej może sięgać dwóch milionów euro. Nie ulega wątpliwości, że przyjazd tutaj największych rosyjskich producentów metali z Obwodu Czelabińskiego - niekwestionowanego lidera w metalurgii żelaza wśród innych regionów Rosji - tylko otworzy nowe możliwości i perspektywy dla wszystkich uczestników tych sesji handlowych.

Pod koniec marca 2021 r. przy wsparciu Centrum Wspierania Eksportu **Obwodu Wołgogradzkiego** w BUTB odbyło się spotkanie z przedstawicielami biznesu z tego regionu Rosji. W rezultacie kilka przedsiębiorstw z obwodu wołgogradzkiego "wyraziło zainteresowanie sprzedażą swoich produktów w dziale towarów przemysłowych i konsumpcyjnych BUTB. W szczególności planowane jest opracowanie kwestii przetargów na produkty dla budownictwa, materiały opakowaniowe i artykuły spożywcze¹²⁷. Na początku kwietnia 2021 roku perspektywy zwiększenia białoruskiego handlu wymiennego były omawiane z przedstawicielami środowisk biznesowych obwodu **kurskiego** podczas konferencji internetowej. W wyniku dyskusji szereg przedsiębiorstw regionu rosyjskiego wyraziło gotowość do wystawienia swoich produktów na platformie dóbr przemysłowych i konsumpcyjnych BUTB. Na przykład, "rozważana jest kwestia sprzedaży urządzeń dla przemysłu spożywczego, zaawansowanych technologicznie wyrobów gumowych, materiałów

126 Przedsiębiorstwa Obwodu Czelabińskiego są zainteresowane sprzedażą wyrobów metalowych w BUTB [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriatija-cheljabinskoy-oblasti-zainteresovany-v-realizatsii-metalloproduksii-na-butb-433059-2021/>

127 BUTB planuje nawiązać bliższą współpracę z obwodem wołgogradzkim [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-planiruet-naladit-bolee-tesnoe-sotrudnichestvo-s-voVGogradskoy-oblastiju-434981-2021/>

opakowaniowych z papieru i tektury falistej"¹²⁸. BUOTB spodziewa się również realnych efektów zawartego w marcu 2021 r. porozumienia o intensyfikacji współpracy z Międzynarodową Giełdą Walutową w Sankt **Petersburgu**. Giełda powstała w 2008 roku i jest obecnie największą giełdą towarową w Rosji "specjalizującą się w handlu ropą naftową, produktami ropopochodnymi, gazem, drewnem i nawozami mineralnymi"¹²⁹. Należy założyć, że realizacja współpracy z tak poważnym partnerem może przynieść nie mniej poważne rezultaty.

FOR AUTHOR USE ONLY

128 Przedsiębiorstwa obwodu kurskiego planują pracować na rynku białoruskim za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predprijatija-kurskoj-oblasti-planirujut-rabotat-na-belorusskom-rynke-cherez-butb-435331-2021/>

129 BUTB i Giełda Handlowa w Sankt Petersburgu uzgodniły intensyfikację współdziałania [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-i-sankt-peterburgskaja-tovarno-syrjevaja-birzha-dogovorilis-aktivizirovat-vzaimodejstvie-434334-2021/>

Literatura

1. Strategiczne kierunki rozwoju euroazjatyckiej integracji gospodarczej do 2025 roku. – M., 2020. – 61 c.

2. Pivovar, E. EWG i Sekretariat Integracji Gospodarczej w Ameryce Środkowej podpisały memorandum / E. Pivovar // [zasób elektroniczny]. – – 2021. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/eeek-i-sekretariat-po-ekonomicheskoy-integratsii-v-tsentralnoj-amerike-podpisali-memorandum-430366-2021>

3. Pivovar, E. Kuba mianowana przedstawicielem w Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej / E. Pivovar // [źródło elektroniczne]. – – 2021. – URL: <https://www.belta.by/politics/view/kuba-naznachila-predstavitelja-v-evrazijskoj-ekonomicheskoy-komissii-427078-2021/>

4. Przewodniczący Rady EWG Michaił Myasnikowicz odbył spotkanie z Mohammadem Beherem Galifabem, przewodniczącym Madżlisu Rady Islamskiej Iranu [źródło elektroniczne]. – – 2021. – URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/09-02-2021-01.aspx>.

5. Możliwości intensyfikacji handlu i współpracy gospodarczej między Bangladeszem a EAEU dyskutowane w EWG [Electronic resource]. – – 2021. – URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/29-01-2021-3.aspx>

6. Komitet Wykonawczy EWG i WNP podpisują plan współpracy na lata 2021-2022 [Zasób elektroniczny]. – – 2021. – URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/05-02-2021-07.aspx>

7. O spotkaniu ambasadora Białorusi z ministrem rolnictwa Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. – – 2021. – URL: <http://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/c66dcb28873a0b75.html>

8. Eksport białoruskich produktów rolnych do Kazachstanu w 2020 roku wzrósł o ponad 20% [Zasób elektroniczny]. – – 2021. – URL:

<https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskoj-selhozproduksii-v-kazahstan-v-2020-godu-vyros-bolee-chem-na-20-430100-2021>

9. Kazachstan jest zainteresowany białoruskim doświadczeniem w rozwoju przemysłu mleczarskiego i cukrowniczego [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kazahstan-zainteresovan-v-belorusskom-opyte-razvitiija-molochnoj-i-saharnoj-otraslej-430102-2021>

10. "Gomselmash" i "AgromashHolding KZ" rozszerzą asortyment sprzętu rolniczego w 2021 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-i-agromashholding-kz-rasshirjat-linejku-agrotehniki-v-2021-godu-424825-2021/>

11. "Gomselmash" dodatkowo wysłał do Kazachstanu 30 zestawów maszyn KZS-10 MAX [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-dopolnitelno-otgruzil-v-kazahstan-30-mashinokomplektov-kzs-10-max-421382-2020/>

12. Utyupin: rozważana jest możliwość zorganizowania wystawy "Belagro" w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/utyupin-rassmatrivaetsja-vozmozhnost-provedeniija-vystavki-belagro-v-kazahstane-417045-2020/>

13. BUTB i kazachska Astana Exchange zamierzają rozwijać współpracę w dziedzinie handlu elektronicznego [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-i-kazahstanskaja-birzha-astana-namereny-razvivat-sotrudnichestvo-v-sfere-elektronnoj-torgovli-425206-2021>

14. Białoruś dąży do dalszego rozwoju stosunków dwustronnych z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9736>

15. Instytuty Metrologii Białorusi i Uzbekistanu podpisały porozumienie o współpracy [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/instituty-metrologii-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-431178-2021/>

16. Gosstandart Białorusi i Agencja Uzstandart podpisały program współpracy na lata 2021-2023 [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gosstandart-belarusi-i-agentstvo-uzstandart-podpisali-programmu-sotrudnichestva-na-2021-2023-gody-431298-2021/>

17. Uniwersytety Białorusi i Uzbekistanu podpisały 10 dokumentów o współpracy [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/vuzy-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-10-dokumentov-o-sotrudnichestve-431140-2021>

18. Ponad 170 przedstawicieli przedsiębiorstw Białorusi i Uzbekistanu wzięło udział w posiedzeniu rady biznesowej [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-170-predstavitelej-biznesa-belarusi-i-uzbekistana-prinjali-uchastie-v-zasedanii-delovogo-soveta-431374-2021>

19. MMZ planuje podpisać kontrakty na ponad 4 mln dolarów podczas komisji międzyrządowej w Uzbekistanie [Electronic resource]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mmz-vo-vremja-mezhpravkomissii-v-uzbekistane-planiruet-podpisat-kontrakty-bolee-chem-na-4-mln-431277-2021/>

20. Zalessky, B.L. Od umów prawnych do konkretnych projektów / B.L. Zalessky // Materialsy XVIII Mezinarodni vedecko-prakticka konferencja "Dny vedy - 2021". Tom 3: Praha. Wydawnictwo "Edukacja i Nauka". - – C. 11–14.

21. BSU i Narodowy Uniwersytet Uzbekistanu osiągają nowy poziom współpracy [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-i-natsionalnyj-universitet-uzbekistana-vyhodjat-na-novyyj-uroven-sotrudnichestva-436206-2021/>

22. BSU planuje rozszerzenie wspólnych programów edukacyjnych z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-planiruet-rasshirit-s-uzbekistanom-sovmestnye-obrazovatelnye-programmy-435893-2021/>

23. Gabinet języka i kultury uzbeckiej zostanie otwarty na BSU [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/kabinet-uzbekskogo-jazyka-i-kultury-otkrojut-v-bgu-435914-2021/>

24. BSU będzie rozszerzać współpracę z Uzbekistanem w dziedzinie edukacji [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-rasshirit-sotrudnichestvo-s-uzbekistanom-v-oblasti-obrazovanija-436565-2021/>

25. Zalesky, B. Wektor postsowieckiej integracji. Widok z Białorusi / B. Zaleski. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2019. - – 268 c.

26. Białoruś i Tadżykistan muszą bardziej aktywnie realizować projekty w rolnictwie - Kroupko [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarusi-i-tadzhikistanu-nuzhno-aktivnee-realizovyvat-proekty-v-selskom-hozjajstve-krupko-435795-2021/>

27. "Bobrujskagromash" rozszerzy produkcję montażową w Tadżykistanie [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bobrujskagromash-rasshirit-sborochnoe-proizvodstvo-v-tadzhikistane-436621-2021/>

28. Białoruś i Tadżykistan omawiają rozwój współpracy handlowej i gospodarczej oraz współpracy przemysłowej [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-tadzhikistan-obsudili-razvitie-torgovo-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-i-promkooperatsiju-436006-2021/>

29. eksport białoruskich produktów rolnych do tadżykistanu w 2020 roku wzrósł o 1,4 raza [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskoj-selhozproduktsii-v-tadzhikistan-v-2020-godu-vyros-v-14-raza-434869-2021/>

30. "Bellegprom pracuje nad możliwościami dostaw lnu do Tadżykistanu" [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellegprom-prorabatyvaet-vozmozhnosti-postavok-lna-v-tadzhikistan-435980-2021/>

31. Białoruś, Tadżykistan i Afganistan podpisują na forum biznesowym osiem dokumentów o rozwoju partnerstwa [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-tadzhikistan-i-afganistan-podpisali-na-biznes-forume-8-dokumentov-o-razvitii-partnerstva-435998-2021/>

32. Roman Golovchenko: Pakiet propozycji pogłębienia integracji Białorusi i Rosji w warunkach wysokiej gotowości [Electronic Resource]. - - 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9807>

33. Miński Zakład Samochodowy w I kwartale podwoił dostawy do Rosji [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/minskij-motornyj-zavod-v-i-kvartale-v-dva-raza-velichil-postavki-v-rossiju-437469-2021/>

34. "Gomselmash" planuje potroić dostawy maszyn do regionów Rosji w 2021 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-planiruet-utroit-postavki-tehniki-v-rossijskie-regiony-v-2021-godu-436585-2021/>

35. BMZ zwiększa dostawy na eksport [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bmz-velichivaet-eksportnye-postavki-433237-2021/>

36. BELAZ zwiększył produkcję, sprzedaż i wielkość eksportu w pierwszym kwartale [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belaz-v-i-kvartale-velichil-objemy-proizvodstva-realizatsii-i-eksporta-produktsii-437188-2021/>

37. BELAZ dostarczy 29 wywrotek dla jednej z największych spółek węglowych w Rosji [źródło elektroniczne]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belaz-postavit-29-karjernih-samosvalov-dlja-odnoj-iz-krupnejshih-ugolnyh-kompanij-rossii-427978-2021/>

38. BELAZ otworzy Centrum Kompetencyjne na Uniwersytecie Górniczym w Sankt Petersburgu [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belaz-otkroet-tsentr-kompetentsij-v-sankt-peterburgskom-gornom-universitete-437447-2021/>

39. Obwód Irkucki kupi ponad 160 ciągników BELARUS [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/irkutskaja-oblast-priobretet-bolee-160-tractorov-belarus-433486-2021/>

40. MTZ i obwód irkucki podpisały umowę o współpracy [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-i-irkutskaja-oblast-zakljuchili-soglashenie-o-sotrudnichestve-408690-2020/>

41. Zalessky, B.L. Republika Białorusi - obwód irkucki: akcenty wyznaczy mapa drogowa / B.L. Zalessky // Strategie naukowe współczesnych państw: zbiór materiałów międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (Irkuck, 12 grudnia 2016 r.) - Irkuck, "Partnerstwo naukowe "Apex", 2016. - – C. 52–55.

42. Matwiejew, W. Białoruś i obwód irkucki porozumiały się w sprawie tworzenia i rozwoju wspólnych przedsięwzięć w różnych dziedzinach / W. Matwiejew // [zasób elektroniczny]. - – 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-irkutskaja-oblast-dogovorilis-o-sozdanii-i-razvitii-sp-v-raznyh-sferah-325641-2018/>

43. Roman Gołowczenko: Białoruś jest gotowa do udziału w przetargach na dostawę maszyn dla obwodu irkuckiego [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9587>

44. Priorytetowe obszary współpracy regionalnej jako kluczowy czynnik w budowaniu Unii: projekt informacyjno-integracyjny / współautorstwo i redakcja K. Gusiew, B. Zaleski. Gusiew, B. Zaleskij. - Mińsk: Biznesofset, 2018. - 392 s.: 62 ilustracje.

45. Wielkość obrotów handlowych między Białorusią a obwodem irkuckim w ciągu pięciu lat podwoiła się [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/objem-tovarooborota-mezhdu-belarusiju-i-irkutskoj-oblastiju-za-pjat-let-udvoilsja-420587-2020/>

46. Spotkanie z gubernatorem obwodu irkuckiego Igorem Kobzevem [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://president.gov.by/ru/events/vstrecha-s-gubernatorom-irkutskoy-oblasti-rossii-igorem-kobzevym>

47. Regiony Rosji do Republiki Białorusi: projekt informacyjno-integracyjny. B. Zaleskiy, A. Kiselev, E. Korovkin. - Mińsk: Tezeusz, 2009. - – 226 c.

48. Roman Gołowczenko: Obwód leningradzki może wejść do pierwszej piątki partnerów handlowych Białorusi wśród regionów Rosji [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9586>

49. Spotkanie z gubernatorem obwodu leningradzkiego Rosji Aleksandrem Drozdienką [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://president.gov.by/ru/events/vstrecha-s-gubernatorom-leningradskoy-oblasti-rossii-aleksandrom-drozdenko>

50. Ekologia - w centrum zainteresowania współpracy [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9787>

51. Białoruś i obwód leningradzki podpisały porozumienie o współpracy [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-leningradskaja-oblast-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-434519-2021/>

52. Program działań Rządu Republiki Białorusi na okres do 2025 roku. - Mińsk, 2020 r. - - 56 c.

53. MTZ w 2020 r. zwiększyły eksport do krajów spoza WNP o 18,5% [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-v-2020-godu-uelichil-eksport-produktsii-v-dalnee-zarubezhje-na-185-427593-2021/>

54. BMZ zwiększył eksport wyrobów metalowych do 13 krajów Unii Europejskiej [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bmz-narastil-eksport-metalloproduktsii-v-13-stran-evrosojuza-426139-2021/>

55. MMZ w 2020 roku zwiększył wolumen dostaw do Rosji o ponad 12% [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mmz-v-2020-godu-narastil-objemy-postavok-v-rossiju-bolee-chem-na-12-425977-2021/>

56. "Bellegprom" dostarczał produkty do 52 krajów w 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellegprom-v-2020-godu-postavil-produktsiju-v-52-strany-mira-427383-2021/>

57. Przedsiębiorstwa "Bellesbumprom" zwiększyły eksport o 5% w 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predprijatija-bellesbumproma-v-2020-godu-uelichili-eksport-produktsii-na-5-427809-2021/>

58. Białoruś w styczniu zwiększyła eksport towarów i usług o 13,3 proc. do 3,057 mld dolarów [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-v-janvare-uelichila-eksport-tovarov-i-uslug-na-135-do-3057-mlrd-432023-2021/>

59. Przedsiębiorstwa "Bellesbumpromu" w styczniu zwiększyły eksport o 18% [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/predprijatija-bellesbumproma-v-janvare-velichili-eksport-produktsii-na-18-432143-2021/>

60. Przedsiębiorstwa Bellesbumprom planują zwiększyć eksport o co najmniej 6,5% w 2021 roku [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predprijatija-bellesbumproma-v-2021-godu-planirujut-velichit-eksport-ne-menee-chem-na-65-429310-2021/>

61. Liczba pensjonariuszy HTP przekroczyła 1 tys. osób [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/chislo-rezydentov-pvt-prevysilo-1-tys-431144-2021/>

62. Absolutny rekord wszech czasów - eksport HTP w 2020 r. przekroczył 2,7 mld USD [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/absolutnyj-rekord-za-vsju-istoriju-eksport-pvt-v-2020-godu-prevysil-27-mlrd-432318-2021/>

63. Park Przemysłowy Wielki Kamień spodziewa się przyciągnąć około 17 mieszkańców w 2021 roku [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/industrialnyj-park-velikij-kamen-rasschityvaet-v-2021-godu-privlech-okolo-17-rezydentov-423412-2021/>

64. Zalessky, B. W centrum uwagi - Partnerstwo. Współpraca międzynarodowa w warunkach niepewności i zmienności / B. Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2021. - – 108 c.

65. Nowy mieszkaniec zarejestrowany w FEZ "Mohylew" [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezydent-zaregistrirovan-v-sez-mogilev-423476-2021/>

66. Nowy mieszkaniec FEZ "Mohylew" będzie produkował wyroby z tworzyw sztucznych do pakowania towarów [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezydent-sez-mogilev-budet-proizvodit-plastikovye-izdelija-dlja-upakovki-tovarov-432388-2021/>

67. Nowy mieszkaniec Mińskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej zbuduje energooszczędny obiekt dla innych mieszkańców [Zasób elektroniczny]. - –

2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-minsk-postroit-ustanovku-dlja-ekonomii-elektroenergii-drugimi-rezidentami-430335-2021/>

68. Białoruś stopniowo przechodzi do praktycznej realizacji koncepcji smart city - Szulgan [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/v-belarusi-poetapno-perehodjat-k-prakticheskoy-realizatsii-kontseptsii-umnogo-goroda-shulgan-432843-2021/>

69. Społeczeństwo cyfrowe powinno być budowane z myślą o osobach z niepełnosprawnością fizyczną - ITU [Dokument elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/tsifrovoe-obschestvo-dolzno-stroitsja-s-uchetom-ljudej-s-fizicheskimi-ogranichenijami-mse-432906-2021/>

70. Karaim: dziś ważne jest opracowanie metodologii i struktury smart city [źródło elektroniczne]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/karaim-na-segodnja-vazhna-razrabotka-metodologii-i-struktury-umnogo-goroda-432929-2021/>

71. Państwowy Program "Cyfrowy rozwój Białorusi" na lata 2021-2025. - Mińsk, 2021 r. - – 28 c.

72. Wzrost produkcji i dywersyfikacja eksportu - Aleksander Subbotin nakreślił zadania dla przemysłu mięsnego [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9783>

73. Żywność w 2020 roku stanowiła jedną piątą białoruskiego eksportu towarów [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/prodovolstvie-v-2020-godu-obespechilo-pjatuju-chast-belorusskogo-eksporta-430479-2021/>

74. Zalessky, B.L. Eksport żywności: plany napięte, ale wykonalne / B.L. Zalessky // Materiały XVII Mezinarodni vedecko-prakticka konferencja "Veda a technologie: krok do budoucnosti - 2021". Tom 8: Praga. Wydawnictwo "Edukacja i Nauka". - – C. 14–16.

75. Ponad 70% białoruskiego eksportu żywności w 2020 r. przypadało na Rosję [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-70-belorusskogo-eksporta-prodovolstvija-v-2020-godu-prihodilos-na-rossiju-432008-2021./economics/view/bolee-70-belorusskogo-eksporta-prodovolstvija-v-2020-godu-prihodilos-na-rossiju-432008-2021/>

76. Białoruski eksport żywności do Uzbekistanu w 2020 roku zwiększył się ponad dwukrotnie [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskogo-prodovolstvija-v-uzbekistan-v-2020-godu-vyros-bolee-chem-v-dva-raza-431838-2021/>

77. Eksport białoruskich produktów do Azerbejdżanu w 2020 roku wzrósł o 10,7% [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskoj-selhozproduksii-v-azerbajdzhan-v-2020-godu-vyros-na-107-433105-2021/>

78. Szumilin, A. Jak Białoruś planuje rozwijać sektor wysokich technologii / A. Szumilin // [zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/kak-belarus-planiruet-razvivat-vysokotekhnologichnyj-sektor-7711/>

79. Zalessky, B.L. Przyszłość należy do samochodów elektrycznych / B.L. Zalessky // Materiały XVI Międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej "Nauka bez granic - 2020", 30 marca - 7 kwietnia 2020 r. Sheffield. Nauka i edukacja LTD. - - C. 76-78.

80. Udział publicznego transportu elektrycznego na Białorusi chce wzrosnąć do 30% do 2025 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9713>

81. Program państwowy "Engergo-oszczędność" na lata 2021-2025. - Mińsk, 2021 r. - - 62 c.

82. Narodowa Akademia Nauk przewiduje stworzenie eksperymentalnej produkcji białoruskich samochodów elektrycznych [Zasób elektroniczny]. - -

2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/nan-rasschityvaet-sozdat-eksperimentalnoe-proizvodstvo-belorusskih-elektromobilej-425463-2021/>

83. Nowy dron i pojazd elektryczny - Narodowa Akademia Nauk zaprezentuje około 200 wynalazków na wystawie z okazji Dnia Nauki [źródło elektroniczne]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/novyj-bespiotnik-i-elektromobil-nan-predstavit-okolo-200-razrabotok-na-vystavke-ko-dnju-nauki-425608-2021/>

84. Elektryczne ciężarówki, elektryczne kombajny i elektryczne samochody - nad czym pracują białoruscy naukowcy [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/elektrogruzoviki-elektrokombajny-i-legkovye-elektromobili-nad-chem-rabotajut-belorusskie-uchenye-426333-2021/>

85. "BELJI będzie badać popyt na samochody elektryczne i przygotowywać się do produkcji - Parkhomchik [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beldzhi-izuchit-spros-na-elektromobili-i-budet-gotovitsja-k-proizvodstvu-parhomchik-423890-2021/>

86. Zalessky, B.L. Pojazdy elektryczne: projekt przyszłości jest realizowany dzisiaj / B.L. Zalessky // Materiały XVII Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej, Kluczowe zagadnienia współczesnej nauki - 2021, 17 - 25 kwietnia 2021: Sofia. "Byal GRAD-BG". - – C. 69–71.

87. O kompleksowym programie rozwoju transportu elektrycznego do 2025 roku [Zasób elektroniczny]. - – 2025. - URL: <http://government.by/ru/content/9804>

88. Ministerstwo Podatków i Opłat: samochody elektryczne są zwolnione z podatku transportowego do końca 2025 r. [źródło elektroniczne]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/mns-elektromobili-osvobozhdeny-ot-transportnogo-naloga-do-kontsa-2025-goda-434965-2021/>

89. Zużycie energii elektrycznej przez stacje ładowania pojazdów elektrycznych na Białorusi prawie podwoiło się w 2020 roku [Zasób

elektroniczny]. - - 2021. - URL:
https://atom.belta.by/ru/news_ru/view/elektropotreblenie-zarjadnymi-stantsijami-dlja-elektrotransporta-v-belarusi-v-2020-godu-vyroslo-pochti-vdvoe-11190/

90. Liczba samochodów elektrycznych na Białorusi przekroczyła 2,5 tys. sztuk [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL:
<https://wwwbelta.by/economics/view/chislo-elektromobilej-v-belarusi-prevysilo-25-tys-431822-2021/.economics/view/chislo-elektromobilej-v-belarusi-prevysilo-25-tys-431822-2021/>

91. Kompleksowy program rozwoju transportu elektrycznego na lata 2021-2025. - Mińsk, 2021 r. - – 69 c.

92. Elektryczna wywrotka, elektryczna śmieciarka i elektryczny samochód produkcji białoruskiej mają powstać do 2025 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <http://doingbusiness.by/elektrosamosval-elektromusorovoz-i-elektromobil-belorusskogo-proizvodstva-planiruetsya-sozdat-do-2025-goda>

93. Zalessky, B. Wektor partnerstwa - Chiny. Zbiór artykułów / B. Zalesskii. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2019. - – 188 c.

94. Przedsiębiorstwa obwodu homelskiego w 2018 roku zwiększyły eksport towarów do Chin prawie 3,5-krotnie [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/predprijatija-gomelskoj-oblasti-v-2018-godu-udelichili-eksport-tovarov-v-kitaj-pochti-v-35-raza-338253-2019/>

95. Przedsiębiorstwa obwodu homelskiego zwiększyły eksport do Chin o jedną trzecią [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/predprijatija-gomelskoj-oblasti-na-tret-udelichili-eksport-produktsii-v-434841-2021/>

96. Obwód Homelski i chińska prowincja Syczuan podpisały umowy o stosunkach partnerskich [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskaja-oblast-i-kitajskaja-provintsija-sichuan-podpisali-soglashenie-o-pobratimskih-svjazjah-436511-2021/>

97. Mozgov, E. W chińskim Chengdu otwarto białoruski pawilon narodowy / E. Mozgov // [źródło elektroniczne]. - – 2021. - URL: <https://www.sb.by/articles/v-kitayskom-chendu-otkrylsya-belorusskiy-natsionalnyy-pavilon.html>

98. Podpisana umowa intencyjna [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: http://gomel.gov.by/ru/news/podpisano-soglashenie-o-namereniyakh/?NEWS_FILTER_TYPE=sotrudnichestvo

99. Władze chińskiego miasta Huh Hoto zamierzają rozwijać stosunki z Homlem w dziedzinie przemysłu [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/vlasti-kitajskogo-goroda-huh-hoto-namereny-razvivat-otnosheniya-s-gomelem-v-promyshlennosti-366222-2019/>

100. Griszkievich, A. Białorusko-chińskie forum regionalne odbyło się w mieście Hohhot / A. Griszkievich // [zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <https://www.belarus.by/ru/business/business-news/belorussko-kitajskij-regionalnyj-forum-proshel-v-gorode-xux-xoto-i-99900.html>

101. Pushniakova, A. Matskevich o przemyśle obwodu witebskiego: nacisk kładzie się na rozwój pięciu branż high-tech / A. Pushniakova // [zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/matskevich-o-promyshlennosti-vitebskoj-oblasti-aktsent-sdelan-na-razviti-5-vysokotekhnologichnyh-431976-2021/>

102. "Vityaz" do końca roku stworzy prototyp ultraszybkiej stacji ładowania samochodów elektrycznych [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/tech/view/vitjaz-do-kontsa-goda-sozdast-opytnyj-obrazets-sverhbystroj-elektrozarjadnoj-stantsii-dlja-413363-2020/>

103. Spółka Belkarolin uruchomi produkcję farmaceutyczną według standardów GMP do 2025 roku [źródło elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/kompanija-belkarolin-k-2025-godu-zapustit-farmproizvodstvo-po-standartam-gmp-383600-2020/>

104. Witebski Uniwersytet Państwowy wszedł do klastra medyczno-farmaceutycznego [Zasób elektroniczny]. - – 2018. - URL:

<https://www.belta.by/regions/view/vitebskij-gosuniversitet-voshel-v-sostav-mediko-farmatsevticheskogo-klastera-303786-2018/>

105. Sumanejew J. Dyrektor Belwestu o konkurencji, robotach w przemyśle lekkim i premiach dla niepalących / J. Sumanejew // [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/direktor-belvesta-o-konkurentsii-robotah-v-legprome-i-bonusah-dlja-nekurjaschih-6889/>

106. Innowacyjno-przemysłowy klaster kompozytowy Połock [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <https://clusterland.by/2019/11/16/innovaczionno-promyshlennyj-kompozitnyj-klaster-v-g-poloczki/>

107. Mieszkańcy FEZ "Witebsk" zwiększyli produkcję o 17% w 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-vitebsk-v-2020-godu-uvelichili-objem-proizvodstva-produktsii-na-17-429730-2021>

108. Vityaz SA jest uznany za najlepszego rezydenta FEZ Witebsk według wyników 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/oao-vitjaz-priznano-luchshim-rezidentom-sez-vitebsk-po-itogam-2020-goda-429541-2021/>

109. Nowy mieszkaniec FEZ "Witebsk" będzie rozwijał produkcję materiałów budowlanych [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-vitebsk-budet-razvivat-proizvodstvo-stroitelnyh-materialov-422919-2021/>

110. Nowy mieszkaniec FEZ "Witebsk" będzie rozwijał produkcję specjalistycznego sprzętu do prasowania hydraulicznego [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-vitebsk-budet-razvivat-proizvodstvo-spetsialnogo-gidroressovogo-oborudovaniya-424231-2021/>

111. Nowy mieszkaniec FEZ "Witebsk" będzie rozwijał produkcję części do maszyn rolniczych [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL:

<https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-vitebsk-budet-razvivat-proizvodstvo-komplektujuschih-dlja-selhoz mashin-429288-2021/>

112. W budowę obiektów infrastrukturalnych FEZ "Witebsk" planuje się zainwestować około 40 mln Br [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/okolo-br40-mln-planiruetsja-investirovat-v-stroitelstvo-objektov-infrastruktury-sez-vitebsk-429858-2021/>

113. W styczniu eksport tarcicy przez BUTB wzrósł o 27% [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-janvare-eksport-pilomaterialov-cherez-butb-vyros-na-27-429846-2021/>

114. Brytyjska firma kupiła za pośrednictwem BUTB produkty z drewna za ponad 1 mln euro [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/britanskaja-kompanija-kupila-cherez-butb-produktsiju-derevoobrabotki-bolee-chem-na-1-mln-evro-424714-2021/>

115. BUTB pracuje nad możliwością eksportu białoruskiej tarcicy do Francji [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-prorabatyvaet-vozmozhnost-eksporta-belorusskih-pilomaterialov-vo-frantsiju-430040-2021/economics/view/butb-prorabatyvaet-vozmozhnost-eksporta-belorusskih-pilomaterialov-vo-frantsiju-430040-2021>

116. BUTB jest gotowy do promowania eksportu pelet paliwowych do Europy Północnej [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-gotova-sodejstvovat-eksportu-toplivnyh-granul-v-severniju-evropu-426052-2021/economics/view/butb-gotova-sodejstvovat-eksportu-toplivnyh-granul-v-severniju-evropu-426052-2021/>

117. Oleje roślinne i dodatki paszowe stanowiły ponad 40% eksportu rolnego przez BUTB [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/rastitelnye-masla-i-kormovye-dobavki-obespechili-bolee-40-eksporta-selhozproduktii-cherez-butb-415013-2020/>

118. Eksport oleju rzepakowego przez BUTB w styczniu wzrósł prawie 10-krotnie [źródło elektroniczne]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-rapsovogo-masla-cherez-butb-v-janvare-vyros-pochti-v-10-raz-426697-2021/>

119. Pięćotysięczna spółka nierezydentów akredytowana na BUTB [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/na-butb-akkreditovalas-5-tysjachnaja-kompanija-nerezident-431246-2021/>

120. Białoruska tarcica o wartości 2,6 mln USD sprzedawana do Chin za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskie-pilomaterialy-na-26-mln-prodany-v-kitaj-cherez-butb-431434-2021/>

121. Białoruska tarcica o wartości 2,4 mln dolarów sprzedana do Chin w handlu wymiennym [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskie-pilomaterialy-na-24-mln-prodany-v-kitaj-na-birzhevyh-torgah-425850-2021/>

122. Eksport oleju rzepakowego przez BUTB w styczniu wzrósł prawie 10-krotnie [Zasób elektroniczny] - 2021 r. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-rapsovogo-masla-cherez-butb-v-janvare-vyros-pochti-v-10-raz-426697-2021/>

123. Dostawa mleka w proszku sprzedawanego do Chin po raz pierwszy za pośrednictwem giełdy [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/partiju-suhogo-moloka-vpervye-prodali-v-kitaj-cherez-birzhu-424904-2021/>

124. Pierwsza transakcja z firmą z Egiptu została zawarta na BUTB [Zasób elektroniczny]. - - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/pervuju-sdelku-s-kompaniej-iz-egipta-sovershili-na-butb-431073-2021/>

125. Zalessky, B. Z myślą o przyszłości. Osobliwości partnerstwa wielowektorowego w warunkach współczesnych / B. Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2021. - – 144 c.

126. Rosja jest jednym z trzech największych rynków eksportowych BUTB [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/rossija-voshla-v-trojku-krupnejshih-eksportnyh-rynkov-butb-432830-2021/>

127. Porozumienie o współpracy pomiędzy BUTB i CCI obwodu Briańskiego [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-i-tpb-brjanskoj-oblasti-dogovorilis-o-sotrudnichestve-431815-2021/>

128. Przedsiębiorstwa Obwodu Czelabińskiego są zainteresowane sprzedażą wyrobów metalowych w BUTB [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predprijatija-cheljabinskoj-oblasti-zainteresovany-v-realizatsii-metalloproduktov-na-butb-433059-2021/>

129. BUTB planuje nawiązać bliższą współpracę z obwodem wołgogradzkim [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-planiruet-naladit-bolee-tesnoe-sotrudnichestvo-s-volgogradskoj-oblastju-434981-2021/>

130. Przedsiębiorstwa obwodu kurskiego planują pracować na rynku białoruskim za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predprijatija-kurskoj-oblasti-planirujut-rabotat-na-beloruskom-rynke-cherez-butb-435331-2021/>

131. BUTB i St. Petersburg Mercantile Exchange uzgodniły intensyfikację współdziałania [Zasób elektroniczny]. - – 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-i-sankt-peterburgskaja-tovarno-syrjeva-birzha-dogovorilis-aktivizirovat-vzaimodejstvie-434334-2021/>

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

**More
Books!**

yes
I want morebooks!

Buy your books fast and straightforward online - at one of world's fastest growing online book stores! Environmentally sound due to Print-on-Demand technologies.

Buy your books online at
www.morebooks.shop

Kaufen Sie Ihre Bücher schnell und unkompliziert online – auf einer der am schnellsten wachsenden Buchhandelsplattformen weltweit! Dank Print-On-Demand umwelt- und ressourcenschonend produziert.

Bücher schneller online kaufen
www.morebooks.shop

KS OmniScriptum Publishing
Brivibas gatve 197
LV-1039 Riga, Latvia
Telefax: +371 686 204 55

info@omniscryptum.com
www.omniscryptum.com

OMNIScriptum

FOR AUTHOR USE ONLY